

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Vývoj nezaměstnanosti v regionu Litoměřice se zaměřením na osoby se zdravotním postižením

Petra Mrvová

© 2019 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Petra Mrvová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Vývoj nezaměstnanosti v regionu Litoměřice se zaměřením na osoby se zdravotním postižením

Název anglicky

Development of unemployment in Litoměřice region focusing on people with disabilities

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je zhodnocení vývoje nezaměstnanosti v regionu Litoměřice v letech 2007 – 2017 s ohledem na podíl osob se zdravotním postižením (dále jen OZP) na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání.

Díličními cíli práce bude definovat nezaměstnanost a další základní pojmy, poukázat na možné negativní dopady nezaměstnanosti z hlediska ekonomického, sociálního a také postavení a podmínky OZP na trhu práce. Dále také stručná charakteristika velmi členitého litoměřického regionu. Práce bude zaměřena i na využitelnost a efektivitu nástroje pracovní rehabilitace a dalších nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti (dále jen APZ) ve vztahu k OZP; zhodnocena možná řešení pro efektivnější a účelnější poskytování služeb zaměstnanosti pro cílovou skupinu OZP.

Metodika

Teoretická východiska práce budou čerpana z odborné literatury, platných právních předpisů a dalších odborných zdrojů souvisejících s nezaměstnaností a OZP; z portálů MPSV, ČSÚ, ČSSZ. V této části bude obecně popsána nezaměstnanost a související jevy. V praktické části proběhne analýza získaných dat o vývoji nezaměstnanosti v regionu Litoměřice s ohledem na podíl OZP na celkovém počtu nezaměstnaných a využitelnosti nástrojů APZ.

Vlastní výzkum bude zaměřen na postavení a možnosti OZP na trhu práce. V rámci dotazníkového šetření budou osloveni uchazeči/zájemci o zaměstnání z řad OZP. V další části výzkumu budou osloveni také zaměstnavatelé, kteří zaměstnávají či mohou zaměstnávat OZP, a to formou osobní, telefonické či písemné komunikace. Výzkum bude prováděn na Úřadu práce ČR, Krajské pobočce Ústí nad Labem, kontaktních pracovištích litoměřického regionu a také přímo u zaměstnavatelů. Při výzkumu budou použita data z tzv. Jobmatchových dotazníků (tedy Popis pracovní pozice pro Jobmatch) a zhodnocena jejich využitelnost.

Doporučený rozsah práce

30 – 40

Klíčová slova

Nezaměstnanost, osoby se zdravotním postižením, trh práce, aktivní politika zaměstnanosti, pracovní rehabilitace, úřad práce, míra nezaměstnanosti, region Litoměřice

Doporučené zdroje informací

BROŽOVÁ, D. *Společenské souvislosti trhu práce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-16-4.

BUCHTOVÁ, B., J., ŠMAJS, Z., BOLELOUCKÝ. *Nezaměstnanost*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4282-3.

MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-901424-9-4.

NOVOSAD, L. *Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním : základy a předpoklady dobré poradenské praxe*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-509-7.

POŠTA, V., T., PAVELKA, L., MACÁKOVÁ. *Strukturální míra nezaměstnanosti v ČR*. Praha: Management Press, 2015. ISBN 978-80-7261-296-3.

SAMUELSON, P A. – GREGOR, M. – NORDHAUS, W D. *Ekonomie : 18. vydání*. Praha: NS Svoboda, 2007. ISBN 978-80-205-0590-3.

SIROVÁTKA, T., I., ŠIMÍKOVÁ. *Politika zaměstnanosti a další opatření na trhu práce v dlouhodobé perspektivě a v průběhu krize*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2013. ISBN 978-80-7416-114-8.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 8. 11. 2018

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 12. 11. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 03. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Vývoj nezaměstnanosti v regionu Litoměřice se zaměřením na osoby se zdravotním postižením" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14. 3. 2019

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. PhDr. Ing. Lucii Severové, Ph.D. za ochotu, vstřícnost, odborné rady a náměty při tvorbě mé bakalářské práce. Dále děkuji svým kolegyním a kolegům z Úřadu práce ČR za poskytnutou spolupráci při prováděném výzkumu v rámci mé práce. Velké poděkování patří mému manželovi a mým třem dětem za nekonečnou trpělivost, psychickou a materiální podporu během studia.

Vývoj nezaměstnanosti v regionu Litoměřice se zaměřením na osoby se zdravotním postižením

Abstrakt

Bakalářská práce je zaměřena na vývoj nezaměstnanosti v regionu Litoměřice s ohledem na osoby se zdravotním postižením a jejich podíl na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání. Vývoj nezaměstnanosti je sledován v letech 2007 – 2017 dle statutu „osoba se zdravotním postižením“. V první řadě se však práce zaměřuje na obecný popis nezaměstnanosti a teoretické vysvětlení pojmů, které jsou s nezaměstnaností neodlučitelně spjaty. Praktická část je zaměřena na popis velmi členitého Litoměřického regionu. Konkrétní statistická data pak zhodnocují postavení osob se zdravotním postižením na trhu práce a možné negativní dopady na tuto skupinu osob. Zhodnocena je také efektivita využitelnosti nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti v souvislosti s možným zaměstnáváním osob se zdravotním postižením. S problematikou aktivní politiky zaměstnanosti také souvisí poradenský nástroj pracovní rehabilitace a práce tedy poukazuje na vývoj jeho využitelnosti v letech minulých v porovnání se současným stavem. Výzkum je zaměřen na zaměstnavatele na chráněném i otevřeném trhu práce formou osobní, písemné či telefonické komunikace a dále na klienty z řad osob se zdravotním postižením formou dotazníkového šetření.

Klíčová slova: nezaměstnanost, osoby se zdravotním postižením, trh práce, aktivní politika zaměstnanosti, pracovní rehabilitace, úřad práce, míra nezaměstnanosti, region Litoměřice

Development of unemployment in Litoměřice region focusing on people with disabilities

Abstract

The bachelor thesis focuses on the development of unemployment in the Litoměřice region with regard to persons with disabilities and their share in the total number of job seekers. The development of unemployment is monitored between 2007 and 2017 according to the status of "disabled person". In the first place, however, the thesis focuses on a general description of unemployment and a theoretical explanation of terms that are inseparably linked to unemployment. The practical part is focused on the description of a very fragmented Litoměřice region. Specific statistical data then assess the position of people with disabilities in the labor market and possible negative impacts on this group of people. Effectiveness of the employability of active employment policy instruments in relation to the possible employment of people with disabilities is also evaluated. The issue of active employment policy is also related to the counseling tool of working rehabilitation and the work thus shows the development of its usefulness in the past years compared to the current state. The research is focused on employers on both the protected and the open labor market in the form of personal, written or telephone communications, as well as on disabled clients through a questionnaire survey.

Keywords: unemployment, people with disabilities, labor market, active employment policy, labor rehabilitation, labor office, unemployment rate, Litoměřice region

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	14
3.1 Práce	14
3.2 Nezaměstnanost.....	14
3.3 Měření nezaměstnanosti.....	15
3.3.1 Plná zaměstnanost.....	15
3.3.2 Přirozená nezaměstnanost.....	16
3.3.3 Míra nezaměstnanosti	16
3.4 Druhy nezaměstnanosti	17
3.4.1 Frikční nezaměstnanost.....	17
3.4.2 Sezónní nezaměstnanost	18
3.4.3 Strukturální nezaměstnanost.....	18
3.4.4 Cyklická nezaměstnanost.....	19
3.4.5 Dobrovolná nezaměstnanost.....	19
3.4.6 Nedobrovolná nezaměstnanost	20
3.4.7 Phillipsova křivka	21
3.4.8 Okunův zákon	24
3.5 Dopady nezaměstnanosti.....	25
3.5.1 Ekonomické dopady nezaměstnanosti	25
3.5.2 Sociální dopady nezaměstnanosti	25
3.5.3 Rizikové skupiny	26
3.5.3.1 Osoby se zdravotním postižením.....	26
3.5.3.2 Mladší lidé do 30 let.....	27
3.5.3.3 Starší lidé	27
3.5.3.4 Ženy	28
3.5.3.5 Lidé s nízkou či žádnou kvalifikací.....	28
3.5.3.6 Romské etnikum	28
3.6 Politika zaměstnanosti.....	29
3.6.1 Aktivní politika zaměstnanosti	29
3.6.2 Pasivní politika zaměstnanosti.....	31
4 Vlastní práce	32
4.1 Charakteristika regionu Litoměřicko	32

4.2	Historický exkurz	34
4.3	Demografické údaje v okrese Litoměřice	35
4.3.1	Struktura obyvatel podle věkové hranice.....	36
4.3.2	Struktura obyvatel podle pohlaví.....	37
4.3.3	Struktura obyvatel dle invalidních důchodů	37
4.4	Nezaměstnanost v Litoměřickém regionu v letech 2007 – 2017	39
4.4.1	Vývoj nezaměstnanosti v regionu Litoměřice	39
4.4.2	Využití nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti ve vztahu k OZP	41
4.5	Vývoj nezaměstnanosti v České republice.....	43
4.6	Predikce potencionálního vývoje nezaměstnanosti v regionu Litoměřice	44
4.7	Dotazníkové šetření zaměřené na nezaměstnanost OZP v regionu Litoměřice	45
4.7.1	Výsledky dotazníkového šetření	46
4.7.2	Výsledky analýzy kvalitativních znaků	58
4.8	Průzkum u zaměstnavatelů.....	61
5	Výsledky a doporučení.....	64
5.1	Výsledky	64
5.2	Doporučení.....	66
6	Závěr.....	67
7	Seznam použitých zdrojů	70
7.1	Seznam literárních zdrojů	70
7.2	Seznam internetových zdrojů	70
8	Přílohy	75

Seznam grafů

Graf 1:	Dobrovolná nezaměstnanost.....	20
Graf 2:	Nedobrovolná nezaměstnanost.....	21
Graf 3:	Původní mzdová Phillipsova křivka.....	22
Graf 4:	Phillipsova křivka doplněná o míru inflace.....	23
Graf 5:	Krátkodobá Phillipsova křivka	23
Graf 6:	Dlouhodobá Phillipsova křivka	24
Graf 7:	Obyvatelé podle věku	36
Graf 8:	Obyvatelé podle pohlaví.....	37
Graf 9:	Invalidní důchody - ženy	37
Graf 10:	Invalidní důchody - muži	38
Graf 11:	Vývoj podílu nezaměstnaných osob v letech 2007 - 2017 (v %).....	39
Graf 12:	Evidovaní uchazeči o zaměstnání.....	40
Graf 13:	Podíl OZP na celkovém počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání (v %)	40
Graf 14:	Vývoj počtu volných pracovních míst.....	41
Graf 15:	Zaměstnanci podpoření na CHPD, CHPM, CHPM - SVČ	42
Graf 16:	Počet vymezených CHPM, CHPM - SVČ	42

Graf 17: Podíl nezaměstnaných osob v ČR (v %)	44
Graf 18: Jaké je Vaše pohlaví?	46
Graf 19: Kolik je Vám let?	47
Graf 20: Jaké je Vaše nejvyšší dokončené vzdělání?	47
Graf 21: Jak dlouho jste nezaměstnaná/ý?	48
Graf 22: Jste uznán/a za OZP orgánem sociálního zabezpečení?	49
Graf 23: Jste poživitelem invalidního důchodu?	49
Graf 24: Je nutná evidence na ÚP?	50
Graf 25: Schopnost nastoupit ihned do zaměstnání	51
Graf 26: Je Váš zdravotní stav nejtěžší překážkou při hledání zaměstnání?	51
Graf 27: Úprava pracovních podmínek pro OZP	52
Graf 28: Jaké skutečnosti nejčastěji zajímají zaměstnavatele?	52
Graf 29: Jaký informační zdroj upřednostňujete při hledání zaměstnání?	53
Graf 30: Hledáte zaměstnání ve stejném oboru, který jste vystudoval/a?	54
Graf 31: Je ve Vašich možnostech dojíždět do zaměstnání?	54
Graf 32: Za jakou minimální hrubou mzdu jste ochotna/ochoten nastoupit do práce?	55
Graf 33: Jste ochotna/ochoten absolvovat rekvalifikační kurz?	56
Graf 34: Slyšel/a jste někdy pojem „pracovní rehabilitace“?	56
Graf 35: Znáte nějakého zaměstnavatele na chráněném trhu práce?	57
Graf 36: Využití nástrojů APZ z pohledu nezaměstnaných	57

Seznam tabulek

Tabulka 1: Podíl nezaměstnaných osob v ČR dle krajů (v %)	43
Tabulka 2: Statut OZP/ použití APZ	59
Tabulka 3: Hypotéza - Chí-kvadrát test	60
Tabulka 4: Hypotéza - Síla závislosti	60

1 Úvod

Práce je nezbytnou součástí lidských životů. Každý z nás někdy ve svém životě pracoval. Ať už to byla práce placená či naopak neplacená. To, jak práci vnímáme, jak dalece ji potřebujeme, zda je například naše práce zároveň i naším životním posláním či koníčkem, se u každého člověka liší. Někdy nás k získání práce vede pouhá nutnost zabezpečit základní lidské potřeby. Někteří lidé jsou zvyklí na určitou životní úroveň, kterou si pochopitelně chtějí zachovat v průběhu života. Přejí si tedy získat a udržet spolehlivou a dobře placenou práci, která by naplnila jeho životní cíle po materiální a společenské stránce. Tedy na práci závisí kvalita našich životů.

S prací je však nezbytně spojena také nezaměstnanost. Tento fenomén je v rámci historického i současného vývoje velice diskutovaným tématem a pojí se s ekonomickým vývojem země. Multidisciplinární přístup při zkoumání nezaměstnanosti umožňuje nahlédnout na tento jev z různých pohledů. Pokud je nabídka práce v souladu s poptávkou po práci, dochází k rovnovážnému stavu na trhu práce. Avšak i tento rovnovážný stav trhu práce se neobejde bez výskytu nezaměstnanosti.

Nezaměstnanost komplikuje nejen životy lidí, kteří prožívají ztrátu placeného zaměstnání, ale poznamenává také jejich rodinné příslušníky a blízké okolí. Délku nezaměstnanosti ovlivňuje celá řada faktorů jako je například stupeň dosaženého vzdělání, finanční zázemí, sociální situace v rodině, překonávání případných bariér bránících v nástupu do zaměstnání, schopnost udržet si a vytvářet nové sociální vazby a další.

Důležité je také zmínit ekonomický dopad na hospodářský vývoj státu, který je spojený s nezaměstnaností. Bakalářská práce se zabývá teoretickým výkladem základních pojmů souvisejících s nezaměstnaností. V praktické části zhodnocuje vývoj nezaměstnanosti v daném regionu, postavení osob se zdravotním postižením na trhu práce a efektivitu využití nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti s ohledem právě na osoby se zdravotním postižením. Zkoumání vychází z veřejně dostupných statistických údajů a dále údajů získaných v rámci lokálního šetření od zaměstnavatelů a uchazečů o zaměstnání.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem mé bakalářské práce je zhodnocení vývoje nezaměstnanosti v Litoměřickém regionu v letech 2007 – 2017 s ohledem na podíl osob se zdravotním postižením na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání.

Díličními cíli práce je sledování vývoje nezaměstnanosti v regionu Litoměřice se zaměřením na efektivitu využití nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, tedy i poradenského nástroje zvaného „pracovní rehabilitace“. Zvážení možných řešení pro zlepšení v oblasti poskytování služeb zaměstnanosti. Toto vše s ohledem na skupinu obyvatelstva, kterou tvoří osoby se zdravotním postižením.

V teoretické části práce je cílem definice nezaměstnanosti, vymezení základních teoretických pojmů souvisejících s nezaměstnaností jako jsou například rizikové skupiny nezaměstnaných osob, negativní dopady nezaměstnanosti sociálního i ekonomického charakteru, přiblížení podstaty Okunova zákona, Phillipsovy křivky a další.

Cílem praktické části je, pro dobrou orientaci v problematice na regionální úrovni, popsat Litoměřický region, který je velmi specifický a členitý. Charakteristika regionu je zpracována formou exkurzu do historie a pokračuje až do současnosti.

Výzkum je zaměřen na možnosti a postavení osob se zdravotním postižením na trhu práce. Při zkoumání budou použita veřejně dostupná statistická data, výstupy z provedeného dotazníkového šetření a také zhodnocení průzkumu u zaměstnavatelů.

2.2 Metodika

Teoretická východiska bakalářské práce čerpají z odborné literatury, platných právních předpisů, odborných zdrojů souvisejících s problematikou nezaměstnanosti a osob se zdravotním postižením, ale také elektronických zdrojů. Údaje o veškerých použitých informačních zdrojích jsou uvedeny v seznamu použitých literárních a internetových zdrojů v mé bakalářské práci.

V praktické části bude popsán členitý Litoměřický region. Dále bude tato část zaměřena na zhodnocení údajů získaných z vlastního dotazníkového šetření od uchazečů o zaměstnání

z řad osob se zdravotním postižením, které bude zaměřeno na postavení a možnosti těchto osob na trhu práce. Dotazníkové šetření je zacíleno na osoby ve věku 15 – 64 let a týká se více než 100 oslovených osob. Dotazníky budou distribuovány cílové skupině v písemné podobě. Další informace budou zjišťovány od zaměstnavatelů na otevřeném i chráněném trhu práce formou osobní, telefonické, písemné či elektronické komunikace. Tyto se budou týkat zkušeností zaměstnavatelů se zaměstnáváním osob se zdravotním postižením. Využity budou také informace získané z tzv. Jobmatchových dotazníků (popis pracovní pozice pro Jobmatch) a zhodnocena jejich využitelnost při zprostředkování zaměstnání pro osoby se zdravotním postižením. K posouzení situace při využití nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti budou zhodnocena data z dostupných zdrojů Ministerstva práce a sociálních věcí a také Úřadu práce České republiky.

3 Teoretická východiska

3.1 Práce

Práce představuje mnohem víc než pouhý výrobní faktor. Pracující lidé mají samozřejmě určité základní životní potřeby a také cíle, které by rádi zabezpečili a naplnili v průběhu svého života. Je tedy naprosto přirozené, že si přejí získat a udržet solidní zaměstnání, které by uspokojilo jejich materiální i společenské potřeby.¹

Práce je biologickým základem člověka. Je spojena s kvalitou našeho života nejen po stránce sociální a společenské, ale také s ohledem na naše zdraví. Právo na svobodný výběr povolání je tedy oprávněně jedním z atributů, které jsou vymezeny v Listině základních lidských práv a svobod.²

3.2 Nezaměstnanost

Mezinárodní úřad práce (ILO) v Ženevě vysvětluje pojem nezaměstnanost jako soubor určitých parametrů, které splňuje nezaměstnaný člověk.

Nezaměstnaného člověka lze tedy parametrizovat jako osobu, která:

- je schopna nastoupit do vhodného zaměstnání;
- chce získat práci a aktivně se podílí na jejím hledání;
- je v danou chvíli bez zaměstnání.³

Nezaměstnanost je z historického i současného pohledu velmi diskutované téma související s ekonomickým vývojem země a lze na ni nahlížet z různých perspektiv. Při jejím zkoumání je třeba využít multidisciplinárního přístupu. Proměnlivou situaci na trhu práce můžeme mapovat pomocí křivky poptávky a nabídky. K rovnováze na trhu práce dochází, jestliže nabídka práce odpovídá poptávce po práci. I přesto je tento rovnovážný stav doprovázen výskytem nezaměstnanosti, která je jeho nedílnou součástí.⁴

¹ SAMUELSON, Paul A., William D. NORDHAUS, *Ekonomie: 18. vydání*, Praha: NS Svoboda, 2007, s. 243.

² BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS, Zdeněk BOLELOUCKÝ, *Nezaměstnanost: 2., přepracované a aktualizované vydání*, Praha: Grada, 2013, s. 12.

³ MAREŠ, Petr, *Nezaměstnanost jako sociální problém*, Praha: Sociologické nakladatelství, 1994, s. 16.

⁴ BUCHTOVÁ, Božena, *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*, Praha: Grada, 2002, s. 64.

3.3 Měření nezaměstnanosti

Při měření nezaměstnanosti vycházíme především ze složení jednotlivých skupin obyvatelstva, které lze z ekonomického pohledu rozdělit do následujících kategorií:

1. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo tvoří:

- a) Nezaměstnaní = osoby v produktivním věku (15 – 64 let), které:
- nemají příjem z výdělečné činnosti a zároveň doufají v nové zaměstnání
 - aktivně se podílí na hledání nových pracovních příležitostí a mohou také nastoupit do zaměstnání
- b) Zaměstnaní = osoby zaměstnané, které:
- mají příjmy z výdělečné činnosti
 - nejsou aktivně zapojeni do pracovního procesu, byť se v něm nacházejí (např. jsou dočasně práce neschopní či čerpají mateřskou dovolenou atd.)⁵

2. Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo tvoří:

- osoby nespádající ani do jedné ze skupin ekonomicky aktivního obyvatelstva (tedy do pracovní síly země); jedná se např. o ženy v domácnosti, důchodce, studenty, osoby mladší 15 let a starší 64 let).

Velmi zjednodušeně lze tedy vyjádřit složení obyvatelstva takto:

CELKOVÝ POČET OBYVATELSTVA = ekonomicky aktivní + ekonomicky neaktivní⁶

3.3.1 Plná zaměstnanost

Dle keynesovského pojetí ekonomie je plná zaměstnanost takovým stavem, kdy na trhu práce v jednotlivých profesních odvětvích dochází k rovnovážnému stavu mezi množstvím

⁵ BUCHTOVÁ, Božena, *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*, Praha: Grada, 2002, s. 65.

⁶ BROŽOVÁ, Dagmar, *Společenské souvislosti trhu práce*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s.77 - 78.

poptávané práce s určitou hodnotou nominální mzdy a množstvím práce nabízené. Pokud dojde k plné zaměstnanosti, pohybuje se v ekonomice produkt na potenciální úrovni, tedy vyjádřeno $Y = Y^*$. I přesto může existovat nezaměstnanost. Nabídka volných pracovních míst může odpovídat počtu nezaměstnaných, kteří však nejsou ochotni pracovat za danou nominální mzdu.⁷

3.3.2 Přirozená nezaměstnanost

Monetaristickým přístupem chápeme přirozenou míru nezaměstnanosti (u^*) jako převažující v ekonomice a míra skutečné nezaměstnanosti se od ní v dlouhodobém horizontu příliš neodlišuje. Její příčinou je celá řada faktorů. „*M. Friedman ji definoval jako míru nezaměstnanosti, při které je stabilní míra inflace (neexistují tlaky na její akceleraci ani deceleraci), tedy očekávaná inflace se rovná skutečné inflaci.*“⁸

3.3.3 Míra nezaměstnanosti

Nezaměstnanost lze změřit tzv. ukazatelem míry nezaměstnanosti, což je nejznámější ukazatel pro toto měření.

Míru nezaměstnanosti vyjadřujeme tedy jako poměr počtu nezaměstnaných osob k osobám ekonomicky aktivním. Tento poměr je uváděn v procentuálních bodech. Vztah je zaznamenán dle následujícího vzorce:

$$u = \frac{U}{L + U} * 100$$

u míra nezaměstnanosti (%)
U počet nezaměstnaných
L počet zaměstnaných

⁷ BROŽOVÁ, Dagmar, *Společenské souvislosti trhu práce*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 80.

⁸ BROŽOVÁ, Dagmar, *Společenské souvislosti trhu práce*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 80 – 81.

„Míru nezaměstnanosti u nás propočítává Český statistický úřad. Jde o tzv. registrovanou nezaměstnanost, která se může od té skutečné lišit.“⁹

V této souvislosti došlo **ke změně v metodice ukazatele registrované nezaměstnanosti**. Po vzájemné dohodě Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen MPSV) s Českým statistickým úřadem přešlo **MPSV** s platností od ledna 2013 k využití nového ukazatele registrované nezaměstnanosti nazvaného **podíl nezaměstnaných osob**. Tento ukazatel je vyjádřen zlomkem, kdy jsou v čitateli uvedeni uchazeči o zaměstnání ve věku 15 – 64 let, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání; ve jmenovateli celkový počet obyvatel ve stejné věkové kategorii včetně ekonomicky neaktivních osob (např. studenti, důchodci, osoby mladší 15 a starší 64 let). Nový ukazatel tedy zcela nahradil původní uváděnou **míru registrované nezaměstnanosti**, která vyjadřovala poměr všech dosažitelných uchazečů o zaměstnání (tedy i ve věku 65 let a více) k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu. Z důvodu rozdílných charakteristik nelze tedy tyto dva ukazatele mezi sebou srovnávat.¹⁰

Dalším používaným ukazatelem je **obecná míra nezaměstnanosti**, která je vyjádřena jako podíl počtu nezaměstnaných osob na celkové pracovní síle. Tento ukazatel vychází z metodických postupů Eurostatu (statistického úřadu Evropské unie) vypracovaných dle návodů Mezinárodní organizace práce (ILO). Je mezinárodně srovnatelným ukazatelem.¹¹

3.4 Druhy nezaměstnanosti

3.4.1 Frikční nezaměstnanost

Frikční nezaměstnanost spadá do přirozené míry nezaměstnanosti. Její příčiny souvisejí s fluktuací zaměstnanců ve firmách. Lidé opouštějí svá dosavadní placená zaměstnání z různých důvodů. Mnozí zaměstnavatelé zvyšují v souvislosti s modernizací výroby a vývojem technologických postupů své požadavky na stávající či potenciální zaměstnance. Z těchto důvodů nejsou někteří lidé schopni požadavkům vyhovět a raději

⁹ BROŽOVÁ, Dagmar, *Společenské souvislosti trhu práce*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 78 – 79.

¹⁰ Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Změna metodiky* [online], [cit.2019-01-25].
Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/zmena_metodiky

¹¹ Český statistický úřad: *Veřejná databáze* [online], [cit.2019-03-07].
Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&pvo=ZAM06&str=v95&c=v147~8__RP2017

své pracovní místo opustí. Dále se může jednat o vnitropodnikové organizační důvody nebo se lidé jednoduše přestěhují a hledají pracovní místo v novém regionu. Do této kategorie také spadají absolventi škol, kteří zatím nemají pracovní zkušenosti a návyky a teprve se na trhu práce snaží zorientovat a vybrat si nejlepší pracovní nabídku.

Tato skutečnost svědčí o tom, že nabídky pracovních míst a požadavky zaměstnavatelů jsou velmi rozmanité a lidé tudíž nemusí přijmout ihned první pracovní nabídku, která se jim naskytne. Dále zkoumají trh práce a hledají výhodnější nabídky. Velkou roli zde hraje adekvátní časová dostupnost informací, tedy dozvědět se včas a rychle o lukrativní pracovní nabídce dříve, než bude obsazena jiným zájemcem o zaměstnání.

Výše podpor v nezaměstnanosti ovlivňuje hladinu přirozené míry nezaměstnanosti. Obecně lze říci, že čím vyšší částkou podpory v nezaměstnanosti a delší dobou vyplácení jsou nezaměstnaní podpořeni, tím vyšší je míra nezaměstnanosti a zároveň logicky klesá jejich motivace k nástupu do vhodného zaměstnání.¹²

3.4.2 Sezónní nezaměstnanost

Sezónní nezaměstnanost můžeme vyjádřit jako prvek množiny strukturální nezaměstnanosti. V určitých obdobích (sezónách) dochází např. k vývoji technologických postupů v jednotlivých oborech a zaměstnavatelé tedy zvyšují svůj zájem o pracovníky na požadované pracovní pozice. Opakem je pak situace, kdy dochází ke stagnaci zájmu a možnostem firem zaměstnávat stávající či nové pracovní síly. Tyto jevy pozorujeme např. v oborech stavebnictví, zemědělství atd.. Svou roli zde samozřejmě hrají tyto faktory:

- roční období (příznivost či nepříznivost klimatických podmínek)
- podmínky na konkrétních trzích práce z hlediska složení daného regionu
- ochota pracovníků dojíždět do zaměstnání či stěhovat se za zaměstnáním atp.¹³

3.4.3 Strukturální nezaměstnanost

Strukturální nezaměstnanost opět tvoří složku přirozené míry nezaměstnanosti. V ekonomice dochází k jistým strukturálním změnám, které se projevují silnou poptávkou po určitých oborech a naopak jiné obory jsou na ústupu a poptávka po nich stagnuje.

¹² BROŽOVÁ, Dagmar, *Společenské souvislosti trhu práce*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 82 – 83.

¹³ SOUKUP, Jindřich a kol., *Makroekonomie*, Praha: Management Press, 2010, s. 285.

Následkem těchto změn dochází tedy ke strukturální nezaměstnanosti. Pokud se lidé chtějí uplatnit na trhu práce v odvětvích, která jsou v daný čas velmi žádaná, musí mnohdy naprosto změnit své dosavadní profesní zaměření, absolvovat např. rekvalifikaci, aby vyhověli konkrétním požadavkům v rámci nabídky volných pracovních míst. Avšak tento krok je mnohdy důležitým rozhodnutím, které ovlivní život daného jedince a v mnoha případech i život jeho rodiny. Zvláště u lidí v pokročilém věku či např. lidí s různým handicapem, kteří si zvyknou na určité pracovní místo v určité firmě, je pak velmi náročné tuto změnu provést. Pokud by tyto změny v ekonomice neprobíhaly, docházelo by k jejímu zpomalování a zaostávání v jednotlivých oborech. Množství nabídky pracovních míst a poptávky po pracovní síle se mohou v tomto ohledu v různých regionech lišit.

Ekonomika se vyvíjí, firmy zdokonalují své výrobní procesy a mají tedy zájem o kvalifikované pracovníky. Vyšší šance při uplatnění na trhu práce mají logicky právě tito pracovníci.¹⁴

3.4.4 Cyklická nezaměstnanost

Cyklická nezaměstnanost již není součástí přirozené míry nezaměstnanosti. Nastává v případech, že dojde k poklesu hospodářského vývoje napříč všemi obory. Objem vyrobeného produktu se ve všech oborech snižuje, a tudíž nezaměstnanost se týká převážně všech oborů stejnou měrou.

Zájemcům o zaměstnání, kteří byli propuštěni z jednoho oboru, se nedaří uplatnit v jiném oboru, neboť poptávka po pracovní síle klesá ve všech oborech.

„Tato keynesovská nezaměstnanost je důsledkem nízké agregátní poptávky, a s ní související nízké poptávky po práci. Cyklická nezaměstnanost představuje odchylku skutečné nezaměstnanosti od její přirozené míry.“¹⁵

3.4.5 Dobrovolná nezaměstnanost

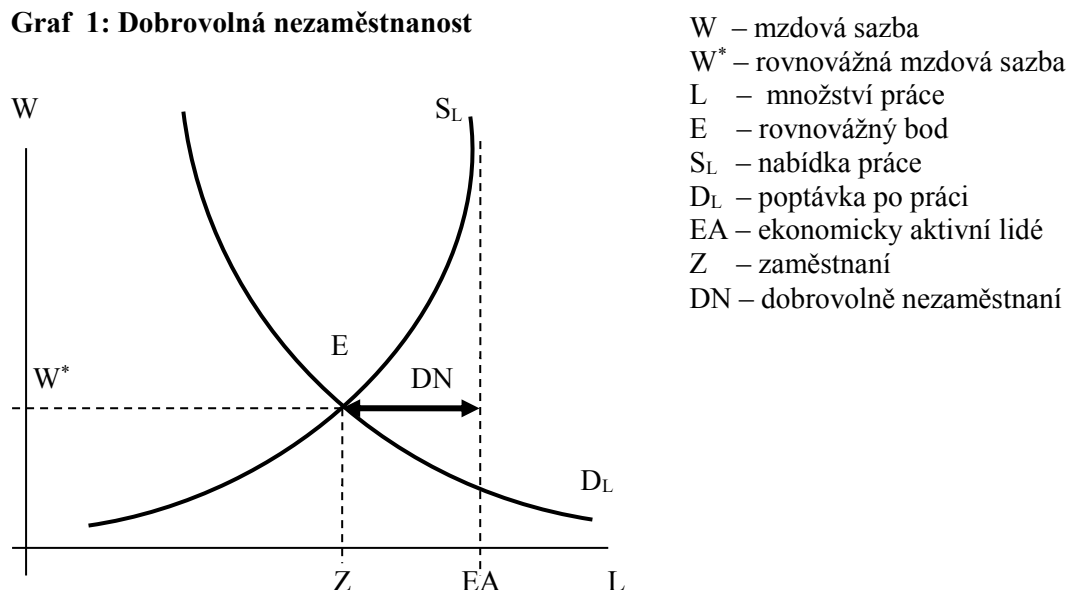
Tento typ nezaměstnanosti představují osoby, které jsou ochotny pracovat za určitou výši mzdy na daném trhu práce. Pokud nedosáhnou požadované výše mzdy, nemají zájem pracovat za tržní mzdu. Stávají se tedy dobrovolně nezaměstnanými a mohou upřednostňovat jiné aktivity před výkonem zaměstnání za tržní mzdu. Při dobrovolné

¹⁴ BROŽOVÁ, Dagmar, *Společenské souvislosti trhu práce*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s.83

¹⁵ BROŽOVÁ, Dagmar, *Společenské souvislosti trhu práce*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s.84

nezaměstnanosti může také pozitivně působit situace, kdy různí pracovníci disponují různými znalostmi a schopnostmi, a tyto se snaží uplatnit a rozšířit v nových profesích.¹⁶

Graf 1: Dobrovolná nezaměstnanost

- W – mzdová sazba
- W* – rovnovážná mzdová sazba
- L – množství práce
- E – rovnovážný bod
- S_L – nabídka práce
- D_L – poptávka po práci
- EA – ekonomicky aktivní lidé
- Z – zaměstnaní
- DN – dobrovolně nezaměstnaní

Zdroj: Jurečka, 2010, str. 143, vlastní zpracování

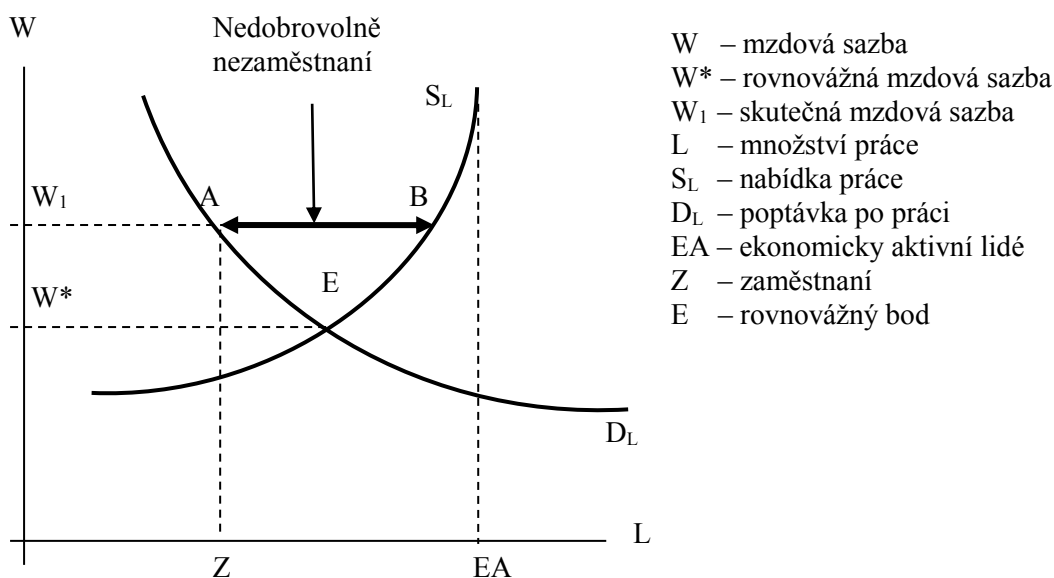
3.4.6 Nedobrovolná nezaměstnanost

Nedobrovolná nezaměstnanost postihuje většinou pracovníky, pro které je z různých důvodů problematické změnit své profesní zaměření, absolvovat potřebný rekvalifikační kurz pro získání nového zaměstnání či pracovníky s nízkou kvalifikací. Chtějí nastoupit do zaměstnání, práci usilovně hledají a dokonce sníží i své nároky týkající se výše mzdy. Přesto se jim nedaří zaměstnání najít. Pokud dochází ke zvýšení minimální mzdy, firmy nejsou ochotny zaměstnat takové pracovníky, kteří by jinak pracovali za nižší mzdu. Za těchto podmínek dochází tedy ke snížení objemu nabízených volných pracovních míst ze strany zaměstnavatelů a tito lidé zůstávají nedobrovolně nezaměstnanými. Firmy si pak tedy vybírají lépe kvalifikované pracovníky.¹⁷

¹⁶ SAMUELSON, Paul A., William D. NORDHAUS, *Ekonomie: 18. vydání*, Praha: NS Svoboda, 2007, s. 655 – 656.

¹⁷ BROŽOVÁ, Dagmar, *Společenské souvislosti trhu práce*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 86

Graf 2: Nedobrovolná nezaměstnanost

Zdroj: Jurečka, 2010, str. 144, vlastní zpracování

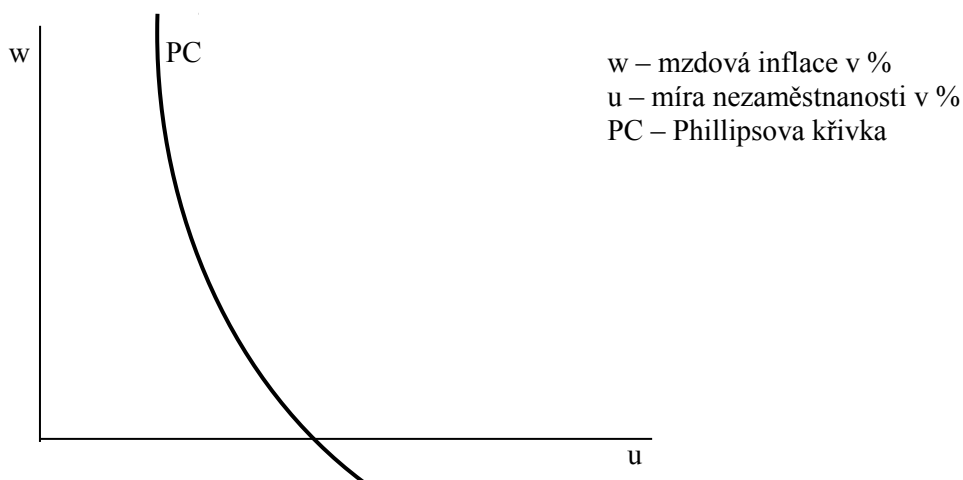
3.4.7 Phillipsova křivka

Původní mzdová Phillipsova křivka vyjadřuje vzájemné působení inflace a nezaměstnanosti. Své pojmenování získala po novozélandském ekonomovi A. W. Phillipsovi, který tuto myšlenku o vztahu inflace a nezaměstnanosti publikoval v roce 1958. A. W. Phillips uvedl příklad Velké Británie na dlouhém časovém úseku 97 let následujícím způsobem. V případě růstu nominálních mezd docházelo ke snížení míry nezaměstnanosti a v opačném případě, jestliže byla míra změny nominálních mezd nižší, došlo ke zvýšení nezaměstnanosti.

Konkrétní znázornění vzájemného vztahu výše uvedených dvou faktorů je patrné z grafu č. 3. - v původní mzdové Phillipsově křivce je na vertikální ose vyjádřeno tempo růstu nominálních mezd (v %) a na horizontální ose je vyznačena míra nezaměstnanosti (v %). V místě, kde se protne křivka s horizontální osou, dosahuje míra nezaměstnanosti hodnot, které souvisí se stabilitou nominálních mezd. Nedochozí tedy k rychlejším změnám nominálních mezd.¹⁸

¹⁸ SOUKUP, Jindřich a kol., *Makroekonomie*, Praha: Management Press, 2010, s. 418 – 421.

Graf 3: Původní mzdová Phillipsova křivka

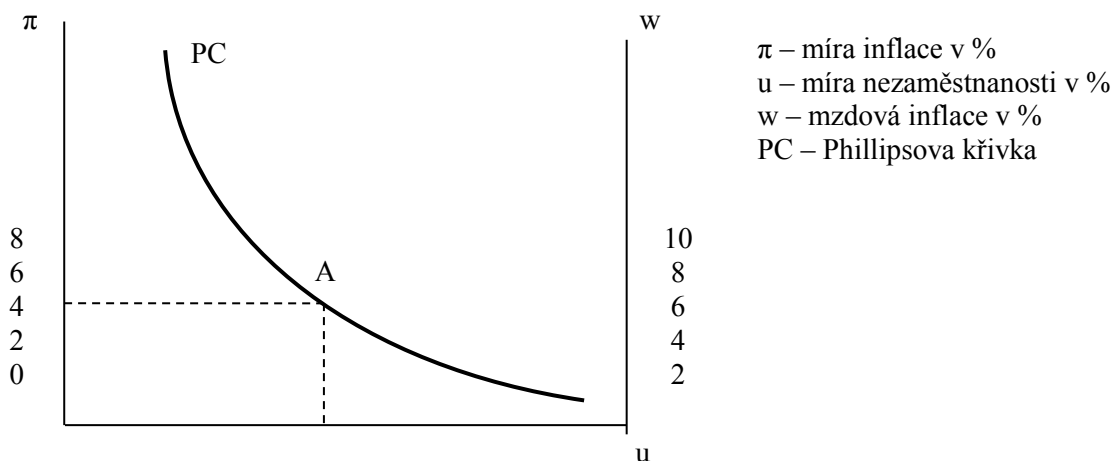

Zdroj: Jurečka, 2010, str. 150, vlastní zpracování

První modifikace Phillipsovy křivky vyjadřuje značný podíl mezd na výrobních nákladech, a tím tedy ovlivňuje také zvýšení cenové hladiny. Jinak řečeno, mzdová inflace může způsobit cenovou inflaci. Dynamiku pohybu mezd a cenové hladiny ovlivňuje produktivita práce. Vzroste-li produktivita práce, dojde k oprávněnému růstu mezd (w) a jeho promítnutí do růstu cenové hladiny. Porostou-li mzdy rychleji než produktivita práce, vzroste agregátní poptávka, která souvisí s růstem cenové hladiny. „*Všechny tyto skutečnosti vedly k tomu, že hodnoty w na svislé ose byly nahrazeny π , tj. mírou inflace a hodnoty mzdové dynamiky w byly přesunuty na pomocnou svislou osu vpravo, ...*“¹⁹

¹⁹ JUREČKA, Václav a kol., *Makroekonomie*, Praha: Grada Publishing, 2010, s. 151.

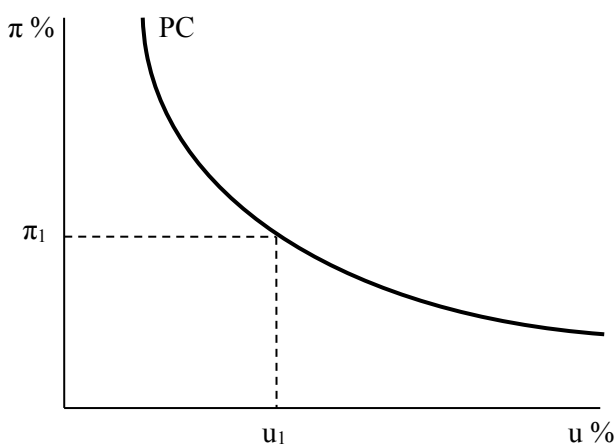
Graf 4: Phillipsova křivka doplněná o míru inflace

Zdroj: Jurečka, 2010, str. 151, vlastní zpracování

„V rámci koncepce přirozené míry nezaměstnanosti se předpokládá, že dochází-li k výkyvům v ekonomice, které si vynucují uplatňování fiskální nebo monetární politiky, lze krátkodobě ekonomiku ze stavu přirozené míry nezaměstnanosti vychýlit. Avšak v dlouhém období dojde pouze ke zvýšení inflace a ekonomika se bude stále vracet k přirozené míře nezaměstnanosti. Tyto skutečnosti vedly M. Friedmana k závěru, že je nutné odlišovat krátkodobou a dlouhodobou Phillipsovu křivku, ... Krátkodobá Phillipsova křivka připouští vzájemnou substituci inflace a nezaměstnanosti a má „klasický“ klesající tvar, kdežto dlouhodobá Phillipsova křivka je vertikála na úrovni přirozené míry nezaměstnanosti (u_n).“²⁰

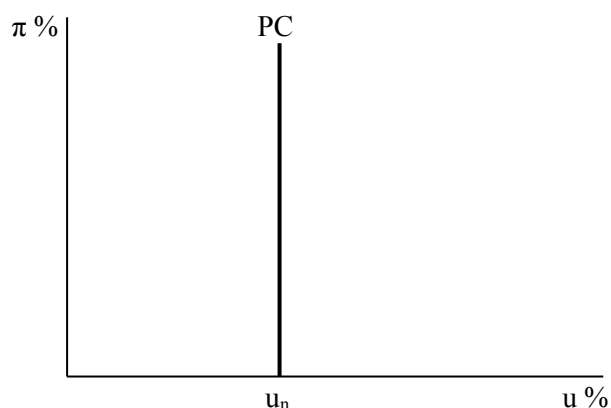
Graf 5: Krátkodobá Phillipsova křivka

Zdroj: Jurečka, 2010, str. 156, vlastní zpracování

²⁰ JUREČKA, Václav a kol., *Makroekonomie*, Praha: Grada Publishing, 2010, s. 156 – 157.

Graf 6: Dlouhodobá Phillipsova křivka

Zdroj: Jurečka, 2010, str. 156, vlastní zpracování

3.4.8 Okunův zákon

„Americký ekonom Arthur M. Okun zkoumal ve Spojených státech souvislost odchylky reálného produktu od potenciálního produktu s odchylkou skutečné míry nezaměstnanosti od její přirozené míry.“²¹

Okunův zákon tedy vysvětluje, že pokud dojde ke snížení hrubého domácího produktu (dále jen HDP) o dva procentní body potenciálního produktu Y^* , nezaměstnanost se v průměru zvýší o jedno procento. Jestliže reálný a potenciální HDP roste stejnoměrně, nedochází ke změně nezaměstnanosti. Z tohoto vyplývá, že pokud chceme snížit nezaměstnanost, reálný HDP musí mít rychlejší tempo růstu než potenciální HDP. Dochází k propojení trhu práce s trhem statků a služeb.²²

„Nejzávažnější společenskou ztrátou je ztráta makroekonomického produktu. Vyplývá ze skutečnosti, že se ekonomika nenachází ve stavu plné zaměstnanosti, a proto je její výstup pod potenciální úrovní. Mezi skutečným a potenciálním produktem je produkční mezera. Velikost ztráty je potom rovna velikosti produkční mezery. Vzniká proto, že lidé, kteří nemají pracovní místo, ačkoliv by rádi pracovali, nepřispívají k výrobě statků a služeb. Země, kde všichni ekonomicky aktivní lidé nepracují, dosahuje nižší rovně

²¹ SOUKUP, Jindřich a kol., *Makroekonomie*, Praha: Management Press, 2010, s. 428.

²² SAMUELSON, Paul A., William D. NORDHAUS, *Ekonomie: 18. vydání*, Praha: NS Svoboda, 2007, s. 653 – 654.

makroekonomického produktu, než jaké by byla schopna dosáhnout, kdyby neponechala nikoho v nečinnosti.“²³

3.5 Dopady nezaměstnanosti

Vznik nezaměstnanosti bohužel přináší mnohé negativní dopady na jedince i společnost. Můžeme je obecně charakterizovat do dvou následujících skupin.

3.5.1 Ekonomické dopady nezaměstnanosti

V případě, že hladina míry nezaměstnanosti převyšuje její přirozenou úroveň, dochází k neefektivnímu využívání zdrojů v ekonomice. Firmy tedy nezaměstnávají potřebný objem pracovní síly a logicky se také sníží produkce ekonomiky.²⁴

Pokud jsou lidé bez zaměstnání, ztratí pravidelný měsíční příjem ve formě mzdy. Stát je nucen vynaložit mandatorní výdaje ve formě výplaty podpor v nezaměstnanosti či sociálních dávek. V důsledku toho samozřejmě klesá kupní síla, lidé utrácejí méně za statky a služby. Dochází ke ztrátě, neboť vzácné ekonomické zdroje nejsou využívány.

„Nižší spotřeba a nižší investice snižují produkt. Firmám se v důsledku nižší produkce snižují zisky, z nichž plynou nižší daně. Stát přichází o daňové příjmy, zatímco jeho výdaje v důsledku nezaměstnanosti rostou.“²⁵

3.5.2 Sociální dopady nezaměstnanosti

Ztráta zaměstnání způsobuje u nezaměstnaného člověka psychický neklid. Pokud je nezaměstnanost dlouhodobějšího charakteru, dochází ke snížení sebedůvěry, sebeúcty. Mohou se také dostavit úzkostné a depresivní stavy jako následek opakovaného neúspěchu při hledání vhodného zaměstnání. Nezaměstnanost tedy nepostihuje jen daného jedince, ale má bezpochyby negativní dopad na ostatní rodinné příslušníky.

„... zvýšená míra nezaměstnanosti ovlivňuje duševní zdraví populace ... Ztráta práce je kritickým zážitkem, který postihuje relativně malé procento populace ... Ale dopad změn

²³ BROŽOVÁ, Dagmar, *Společenské souvislosti trhu práce*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 101.

²⁴ PAVELKA, Tomáš, *Makroekonomie, základní kurz*, Slaný: Melandrium, 2007, s. 127.

²⁵ BROŽOVÁ, Dagmar, *Společenské souvislosti trhu práce*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 103.

celkové ekonomické situace může jemnějším a pozvolnějším způsobem ovlivnit mnohem více lidí.“²⁶

3.5.3 Rizikové skupiny

Trh práce je velmi dravý. Nároky na potenciální zaměstnance ze strany zaměstnavatelů jsou mnohdy velmi vysoké. K tomu, aby byli lidé úspěšní na trhu práce, musí disponovat určitými osobnostními a profesními předpoklady. Mezi nezaměstnanými jsou také určité skupiny lidí, které mají z různých důvodů ztížené podmínky při hledání vhodného zaměstnání a jeho následného udržení. Hrozba ztráty zaměstnání je tedy mnohem vyšší.²⁷

3.5.3.1 Osoby se zdravotním postižením

Osoby se zdravotním postižením (dále jen OZP) mají v obecné rovině velmi omezené možnosti pracovního uplatnění na trhu práce. Specifičnost jejich handicapu zužuje možnosti vhodného společenského a pracovního začlenění. Velkou roli zde hraje i fakt, zda mají dané zdravotní postižení již od dětství nebo je postihlo např. následkem úrazu či vážného onemocnění apod.. Souvisí s tím tedy proces seberealizace - získání adekvátního vzdělání; přiměřená možnost komunikace; navázání a udržení sociálních vazeb; v neposlední řadě také uplatnění ve vhodném zaměstnání. Každá riziková skupina nezaměstnaných se potýká s určitou bariérou, která jim brání v nástupu do zaměstnání. U rizikové skupiny OZP lze připustit, že takřka ve většině případů se jedná o kombinaci několika bariér, které samozřejmě velmi komplikují možnost pracovního uplatnění.

U mnohých OZP může být zaměstnání především důležitou spojnicí s okolním světem, nástrojem socializace; existenční a materiální funkce tak mírně ustupuje do pozadí. Na podporu zaměstnávání OZP vynakládá stát prostřednictvím úřadů práce finanční prostředky a vznikají tak „pracovní místa pro OZP“, přičemž získání lidské důstojnosti a občanské sounáležitosti může převyšovat nad ekonomickým přínosem z vykonané práce (poskytování služeb či výroby statků) na tomto typu pracovních míst.²⁸

²⁶ BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS, Zdeněk BOLELOUCKÝ, *Nezaměstnanost: 2., přepracované a aktualizované vydání*, Praha: Grada, 2013, s. 75.

²⁷ BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS, Zdeněk BOLELOUCKÝ, *Nezaměstnanost: 2., přepracované a aktualizované vydání*, Praha: Grada, 2013, s. 82.

²⁸ NOVOSAD, Libor, *Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním*, Praha: Portál, 2009, s. 45 – 47.

Osoby se statutem OZP jsou rozděleny dle procentuální míry poklesu pracovní schopnosti následovně:

- Minimálně o **35 %** a nejvíce o **49 %**, pro invaliditu I. stupně
- Minimálně o **50 %** a nejvíce o **69 %**, pro invaliditu II. stupně
- Minimálně o **70 %**, pro invaliditu III. stupně

Statut „osoba zdravotně znevýhodněná“ (dále jen OZZ) je nižší podskupinou osob se zdravotním postižením. Tyto osoby jsou také omezeny na schopnosti pracovního uplatnění. Účelem statutu OZZ je možnost zaměstnání na pracovních místech pro OZP.²⁹

3.5.3.2 Mladší lidé do 30 let

Mladí lidé se po dokončení studia teprve seznamují s trhem práce. Jsou vybaveni pouze teoretickými znalostmi a absence praktických dovedností jim značně komplikuje jejich možné uplatnění na trhu práce. Navazují nové kontakty a sociální vazby. Chybí jim pracovní návyky; často je žádoucí, aby zapracovali na autoprezentaci a mohli tak učinit lepší dojem na případného zaměstnavatele. K tomuto účelu mohou také sloužit různé poradenské programy.³⁰

3.5.3.3 Starší lidé

Asi nejhůře prožívají ztrátu zaměstnání lidé v pokročilém věku. Jejich přístup k zaměstnání je odlišný od přístupu absolventů škol, a pokud se tedy stanou nezaměstnanými, dochází u nich k poklesu sebedůvěry, jsou bezradní. V mnoha případech jsou také narušeny sociální vazby s jejich blízkým okolím a uzavírají se i před svými rodinnými příslušníky. Cítí odpovědnost za své děti, své rodiny a reagují tedy s přehnanou citlivostí a starostlivostí na problémy, které by za jiných okolností dokázali poměrně jednoduše vyřešit.³¹

²⁹ Česká správa sociálního zabezpečení. *Lékařská posudková služba [online]*, [cit. 2019-03-06]. Dostupné z <https://www.cssz.cz/cz/lekaraska-posudkova-sluzba/cinnost/>

³⁰ BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS, Zdeněk BOLELOUCKÝ, *Nezaměstnanost: 2., přepracované a aktualizované vydání*, Praha: Grada, 2013, s. 83.

³¹ BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS, Zdeněk BOLELOUCKÝ, *Nezaměstnanost: 2., přepracované a aktualizované vydání*, Praha: Grada, 2013, s. 86.

3.5.3.4 Ženy

Ženy jsou na trhu práce oproti mužské části populace v nevýhodném postavení. Běžně dávají zaměstnavatelé přednost mužům před ženami. Ženy jsou více vázány péčí o své potomky, o svou rodinu a domácnost. Nemají tedy možnost více cestovat za zaměstnáním, pracovat na plný pracovní úvazek či ve směnném provozu. Ženy pečující o malé děti jsou z důvodu jejich nemocnosti často vyřazeny z pracovního nasazení. Zaměstnavatel pak musí náhradním způsobem koordinovat pracovní výkonnost dané firmy.³²

3.5.3.5 Lidé s nízkou či žádnou kvalifikací

Na cílovou skupinu lidí s nízkou kvalifikací či bez kvalifikace je třeba se také zaměřit, a to prostřednictvím různých specializovaných poradenských procesů. Tyto poradenské aktivity probíhají formou skupinového či individuálního poradenství a jejich cílem je předání informací o možnosti dalšího vzdělávání, zvyšování kvalifikace, dále o volbě vhodného rekvalifikačního kurzu.

Dalším výstupem z poradenství směrem k této rizikové skupině je velmi často vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti. Absence základních informací o této problematice má za následek rozsáhlé zadlužování formou nevýhodných půjček. Jejich splácení je pak velmi problematické, neboť tito lidé pracují převážně na nekvalifikovaných pracovních pozicích za minimální mzdu nebo jsou nezaměstnanými.³³

Jejich přístup k získání vhodného zaměstnání, vzdělávání apod. bývá negativní. Často je také patrný sklon k deviantnímu chování, kriminalitě, což je ovlivněno prostředím, ve kterém se pohybují, sociálními vazbami a v neposlední řadě také délkou nezaměstnanosti.

Kritickou skupinou jsou v tomto případě taktéž lidé po výkonu trestu, kteří také nedisponují dostatečným vzděláním.³⁴

3.5.3.6 Romské etnikum

Tato skupina obyvatelstva nachází práci velice problematicky. Zaměstnavatelé zvyšují své požadavky vůči uchazečům a zájemcům o zaměstnání. Musí splňovat potřebné vzdělání, disponovat osobnostními a profesními předpoklady k výkonu dané profese. Tato kritéria

³² BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS, Zdeněk BOLELOUCKÝ, *Nezaměstnanost: 2., přepracované a aktualizované vydání*, Praha: Grada, 2013, s. 88.

³³ MAREŠ, Petr, *Nezaměstnanost jako sociální problém*, Praha: Sociologické nakladatelství, 1994, s. 109.

³⁴ BROŽOVÁ, Dagmar, *Společenské souvislosti trhu práce*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 114.

však nejsou schopni splnit. Starší generace Romů v mnoha případech nezískala ani základní vzdělání. U dnešní generace je patrné mírné zlepšení. Potřeba získání dalšího vzdělání a díky tomu následně i vhodného zaměstnání však u nich není pevně zakořeněna. Jako minoritní skupina se cítí být tlačeni okolní společností do určitých norem společenského chování, které jim nejsou vlastní. Romové mají svou vlastní kulturu, specifické sociální vazby a také velice silnou pospolitost. Svou působnost soustředí hromadně do určitých oblastí měst, ze kterých se pak často stanou sociálně vyloučené lokality se zvýšenou kriminalitou, sociálními problémy, alkoholismem, drogovou závislostí apod..³⁵

3.6 Politika zaměstnanosti

„Politika zaměstnanosti v České republice se přihlásila k principům politiky zemí Evropské Unie (dále jen EU) a usiluje o jejich přiměřenou aplikaci na našich pracovních trzích.“³⁶

„Hlavní úlohou státní politiky zaměstnanosti je dosažení dynamické rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou po pracovních silách, produktivní využití zdrojů pracovních sil a zabezpečení práva občanů na zaměstnání.“³⁷

Politika zaměstnanosti rozlišuje dvě formy možného řešení situace na trhu práce. Jsou jimi aktivní a pasivní politika zaměstnanosti.³⁸

3.6.1 Aktivní politika zaměstnanosti

Dnem 1. 10. 2004 nabyl účinnosti zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Je základní právní normou, která stanovuje postup k dosažení cílů státu týkajících se zaměstnanosti.

Výkon státní správy v oblasti státní politiky zaměstnanosti v České republice vykonávají Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV) a Úřady práce České republiky (dále jen ÚP ČR).

Do aktivní politiky zaměstnanosti patří podpora zřizování nových pracovních míst poskytnutím příspěvků zaměstnavatelům při zaměstnávání uchazečů o zaměstnání, ale také

³⁵ BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS, Zdeněk BOLELOUCKÝ, *Nezaměstnanost: 2., přepracované a aktualizované vydání*, Praha: Grada, 2013, s. 891.

³⁶ BROŽOVÁ, Dagmar, *Společenské souvislosti trhu práce*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 128.

³⁷ JÍROVÁ, Hana, *Trh práce a politika zaměstnanosti*, Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1999, s. 21.

³⁸ BROŽOVÁ, Dagmar, *Společenské souvislosti trhu práce*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 131.

samotným uchazečům o zaměstnání. Jde zejména o tyto nástroje aktivní politiky zaměstnanosti:

- Rekvalifikace
- Veřejně prospěšné práce
- Investiční pobídky
- Společensky účelná pracovní místa
- Příspěvek na zapracování
- Příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program
- Příspěvek na regionální mobilitu
- Podpora zaměstnávání OZP³⁹

S aktivní politikou zaměstnanosti je také spojen poradenský nástroj zvaný:

- Pracovní rehabilitace – tato je také zakotvena v zákoně č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, právě již od roku 2004. Jakožto poradenská činnost nebyla v minulých letech využívána ve vysoké míře. Není tedy většinou zakořeněna v povědomí veřejnosti.

Pracovní rehabilitace je tedy souvislá poradenská činnost, jejíž cílem je udržení či získání vhodného zaměstnání u OZP. Okruh oprávněných žadatelů o pracovní rehabilitaci je uveden ve výše zmíněném zákoně o zaměstnanosti. Poradenství je v rámci pracovní rehabilitace zaměřeno zejména na volbu povolání, volbu zaměstnání či případně jiné výdělečné činnosti. Obsahuje především přípravu na zaměstnání či jinou výdělečnou činnost, která se zaměřuje na zprostředkování zaměstnání, pracovní příležitosti a tedy i vytvoření vhodných pracovních podmínek pro OZP a k jejich zaměstnávání na otevřeném trhu práce.⁴⁰

³⁹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Aktivní politika zaměstnanosti* [online], [cit. 2019-01-12]. Dostupné z <https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>

⁴⁰ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Pracovní rehabilitace* [online], [cit. 2019-01-12]. Dostupné z https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/ulk/informace_z_useku_up/pracovni_rehabilitace

Chráněný trh práce

*„Novela zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zaměstnanosti“) od 1. 1. 2018 zavádí pojem **chráněný trh práce**. Uvádí, že se jedná pouze o takové **zaměstnavatele**, kteří zaměstnávají **více než 50 % osob se zdravotním postižením** z celkového počtu svých zaměstnanců a se kterými Úřad práce ČR uzavřel písemnou **dohodu o jejich uznání za zaměstnavatele na chráněném trhu práce**. Do 31. 12. 2017 zákon o zaměstnanosti nerozlišoval chráněný trh práce od volného trhu práce.“⁴¹*

3.6.2 Pasivní politika zaměstnanosti

Hlavním úkolem pasivní politiky zaměstnanosti je celkové snížení sociálních i ekonomických dopadů nezaměstnanosti, a to prostřednictvím výplaty dávek podpor v nezaměstnanosti.

Jde o formu dávk, která pomáhá uchazečům o zaměstnání překlenout časové údobí od ztráty zaměstnání po nalezení nového zaměstnání, aniž by docházelo k velkému poklesu jejich životní úrovně, na kterou byli dosud zvyklí. Důležitou roli zde hraje výše vyplacených dávek. Na tu je velmi často negativně poukazováno. Pokud je podpora v nezaměstnanosti vyplácena v příliš vysoké výši, nezaměstnaný ztrácí motivaci k hledání nového zaměstnání a hrozí také riziko, že si na tuto finanční situaci zvykne, jeho potřeby jsou uspokojeny a on se pak tedy stává dobrovolně nezaměstnaným.⁴²

⁴¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí [online], [cit. 2019-03-07]

Dostupné z <https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/zamestnani/osob/zmeny-v-systemu-podpory-zamestnavani-ozp-od-20180101.pdf>

⁴² BRČÁK Josef, Bohuslav SEKERKA, *Makroekonomie*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 147.

4 Vlastní práce

4.1 Charakteristika regionu Litoměřicko

Region Litoměřicko, tedy území bývalého okresu Litoměřice, se nachází v jihovýchodní části Ústeckého kraje podél soutoku Labe s Ohří. Jeho rozloha 1 032 km² ho právem činí druhým největším okresem kraje. Na severozápadním okraji na litoměřický okres navazuje Liberecký kraj, a to okresem Česká Lípa; na jihu a jihovýchodě sousedí s dalšími okresy Kladno a Mělník z kraje Středočeského.

Region tvoří 105 obcí, tedy nejvíce ze všech okresů kraje. Počtem obyvatel a hustotou osob na 1 km² se řadí Litoměřický region na předposlední místo v rámci Ústeckého kraje. Hranice okresu se od jeho vzniku po územní reformě k 1. 7. 1960 nezměnily.⁴³

„Krajinný ráz okresu je na jedné straně dán nížinami v povodí řek Labe a Ohře a na straně druhé členitou oblastí Českého středohoří, kde čedič a znělec vytvořily výrazné kupy, kužele a skály. Údolí Labe ohraničují téměř svislé lávové svahy, v labském zúžení, zvaném „Česká brána“, se vyskytují tvrdé krystalické břidlice. V Českém středohoří je pozoruhodné naleziště českého granátu (u Podsedic), v rovinách na jihu okresu jsou křídové sedimenty překryty říčními naplaveninami a vrstvami spraše. Vycházejí zde některé vrchy sopečného původu (Házmburk, Říp), proslulý je vrch Boreč, odkud v zimním období vychází pára připomínající sopečné plyny.“⁴⁴

Zajímavé charakteristiky v číslech:

- Průměrná nadmořská výška: 250 m n. m..
- Nejvyšší bod: vrchol Milešovky (837 m n. m.).
- Nejnižší se nachází: území v povodí Labe a Ohře (cca 140 m n. m.).
- Klimatické podmínky - mírně teplé, sušší oblasti:
 - průměrná roční teplota 9,1°C
 - průměrný roční úhrn srážek okolo 670 mm

⁴³ Český statistický úřad: *Krajská správa ČSÚ pro Ústecký kraj* [online], [cit. 2019-01-27]. Dostupné z https://www.czso.cz/csu/xu/charakteristika_okresu_litomerice

⁴⁴ Český statistický úřad: *Krajská správa ČSÚ pro Ústecký kraj* [online], [cit. 2019-01-27]. Dostupné z https://www.czso.cz/csu/xu/charakteristika_okresu_litomerice

Téměř tři čtvrtiny podílu na celkové rozloze regionu tvoří zemědělská půda, ze které připadá na půdu ornou 82 %. Nezemědělskou půdu tvoří z více než poloviny lesní půda.

Dopravní podmínky okresu zajišťuje v dostatečné míře železniční spojení s celým územím republiky a také se zahraničím. K hlavním tratím patří Praha-Lovosice-Děčín a Lysá nad Labem-Litoměřice-Děčín (navazují na hraniční přechody do SRN) a dále trať Lovosice-Liberec. V regionu je taktéž hustá silniční síť, z níž nejdůležitější je dálnice D8, která u Lovosic přechází v důležitou mezinárodní silnici E55 spojující sever a jih Evropy. Tok řeky Labe prochází okresem z jihovýchodu na severozápad a nabízí tak možnost lodní přepravy od tuzemské až k Severnímu moři.

Hospodářství je zastoupeno hlavně průmyslovými, obchodními, stavebními a zemědělskými organizacemi. Z průmyslu je významně zastoupen chemický, papírenský, stavebních hmot a potravinářský. Zemědělství zde proslulo svým zaměřením na ovocnářství, zelinářství, chmelařství a vinařství.

Z pohledu životního prostředí bylo v regionu zavedeno mnoho inovací. Byly zrušeny nevyhovující provozy a zavedeny nové technologie. Mezi ně patří například plynofikace a instalace odlučovačů. Tím byly sníženy škodliviny v ovzduší. Oslabením zemědělských činností se do půdy již nedostává vysoké množství hnojiv a pesticidů. Došlo také k vybudování čistíren odpadních vod, což omezilo zdroje znečišťování vod.⁴⁵

„Na území okresu se nachází dostatek vhodných podmínek pro rekreaci a další rozvoj cestovního ruchu. Zasahují sem například rekreační oblasti Českého středohoří, Poohří a Kokořínska, které jsou využívány hlavně pro individuální rekreaci, neboť je zde velké množství soukromých rekreačních objektů. Návštěvníky jsou vyhledávány městské památkové rezervace Litoměřice, Ústěk a Terezín, zámky v Libochovicích a Ploskovicích (oba jsou národní kulturní památkou), vodní hrad v Budyni nad Ohří, zřícenina hradu Házmburk. Mezi další hojně navštěvované národní kulturní památky patří Malá pevnost v Terezíně a rotunda sv. Jiří na Řípu, dále galerie v Litoměřicích a Roudnici nad Labem, muzeum Českého granátu v Třebenicích a Máchův památník v Litoměřicích. Turisticky lákavé jsou i výhledy z vrcholů kopců Českého středohoří, k nejznámějším patří rozhledna na Varhošti, turistická chata na Lovoši, observatoř na Milešovce či Bílá věž na

⁴⁵ Český statistický úřad: *Krajská správa ČSÚ pro Ústecký kraj* [online], [cit. 2019-01-27].
Dostupné z https://www.czso.cz/csu/xu/charakteristika_okresu_litomerice

Házmburku. Své stálé návštěvníky má i výstaviště v Litoměřicích, kde se během roku koná mnoho akcí.“⁴⁶

4.2 Historický exkurz

Labské terasy lákaly k osídlování již v mladší době kamenné. V době tzv. "stěhování národů", tedy v 6. století n. l., byly Čechy osídleny slovanskými osadníky. V roce 973 osadil kmen Litoměřiců území, které se rozkládalo severozápadním a severním směrem od dnešního města. Na protějším břehu řeky Labe to bylo území kolem Lovosic a jižním směrem sahala jejich sídla téměř k Roudnici. Z období roku 993 je písemně doložena existence litoměřické provincie. O Litoměřicích jako o vsi je zmínka v roce 1228. Počátkem 13. století byl komplex litoměřických sídel významným střediskem pro politický, kulturní a hospodářský život. Důkazy o vzniku královského města pocházejí již z období kolem roku 1230.

Během historie bylo s Litoměřicemi spojeno mnoho významných osobností minulosti i přítomnosti, jako např. Karel IV., Jan Žižka z Trocnova, lékař Jan Jesenius, básník Karel Hynek Mácha, komik Felix Holzmann, malíř Jan Grimm a další.

Ve 20. století poznamenala průmyslová velkovýroba Litoměřice pouze nepatrně a nedošlo tak k těžkým sociálním srážkám. Poloha města ovlivnila životy svých obyvatel v národnostních otázkách, neboť se pohybovali na pomyslné jazykové česko-německé hranici a docházelo k národnostním konfliktům. V tuto dobu se Litoměřice staly částečně sídlem významných vojenských velitelstev.

Při vzniku samostatného státu skončil národnostní útlak místního obyvatelstva. Byl kladen velký důraz na rozvoj školství. Roku 1919 vzniklo gymnázium a také česká měšťanská škola. Postupně byly budovány činžovní domy a vily.

30. léta 20. století se nesla v duchu hospodářské krize. Rozvíjely se německé, šovinisticky zaměřené organizace a politické strany. Propaganda Hitlera a s tím spojené demonstrace postihly také Litoměřice. Podzim roku 1938 znamenal počátek temné části historie nejen Litoměřic, ale celé země.⁴⁷

⁴⁶ Český statistický úřad: *Krajská správa ČSÚ pro Ústecký kraj* [online], [cit. 2019-01-27].
Dostupné z https://www.czso.cz/csu/xu/charakteristika_okresu_litomerice

⁴⁷ Město Litoměřice: *Historie města* [online], [cit. 2019-01-28].
Dostupné z <https://www.litomerice.cz/mesto/historie-mesta>

„Stálý tlak nacistického Německa vyvrcholil 29. září mnichovským diktátem, který znamenal kapitulaci a postupné obsazení pohraničních území, kam byly zařazeny i Litoměřice. V době mezi 1. a 9. říjnem došlo k hromadné evakuaci státních složek a více než 5000 obyvatel města české národnosti. V pondělí 10. října vstoupily do Litoměřic nacistické jednotky (76. pěší pluk Wehrmachtu) a svou činnost zahájilo i gestapo. Nová hranice byla vytyčena na terezínské křižovatce. Prakticky od počátku války se projevoval pasivní odpor místních obyvatel proti hitlerovskému režimu. Rok před koncem války začali nacisté budovat na svazích vrchu Bídnice podzemní továrnu zvanou Richard, kam chtěli přemístit válečnou výrobu. U továrny byla zřízena i pobočka koncentračního tábora ve Flossenbürgu. Velké množství válečných zajatců pracovalo i v samotném městě, především v koželužně a v továrně na letecké vrtule firmy Albis, která byla v roce 1942 zřízena v prostorách zrušeného Labskozámeckého pivovaru (Mrazírny).“⁴⁸

Po ukončení 2. světové války zaznamenali místní obyvatelé potěšující události, jako např. zápisy v českých školách, zahájení činnosti divadla, přejmenování ulic. Němci byli postupně odsunuti a Litoměřice opět osídlilo české obyvatelstvo, které pocházelo především z Poohří.⁴⁹

4.3 Demografické údaje v okrese Litoměřice

Počet obyvatel v okrese Litoměřice činil k 31. 12. 2017 119 553 obyvatel. Je tedy čtvrtým nejlidnatějším okresem Ústeckého kraje. Údaj o počtu obyvatel v samotném městě Litoměřice, uvedený k 31. 12. 2017, je 24 045 obyvatel. Litoměřice se rozkládají na území 1 799 hektarů.⁵⁰

Z údajů uváděných k 1. 1. 2006 vyplývá, že velikostí obce dle počtu obyvatel v rámci okresu, zaujímaly Litoměřice první místo tohoto žebříčku s 24 106 obyvateli, na druhém místě byla Roudnice nad Labem s počtem 12 995 obyvatel a třetí místo obsadilo Štětí, které mělo 8 861 obyvatel. Naopak nejmenší obcí byla obec Oleško s 82 obyvateli.⁵¹

⁴⁸ Město Litoměřice: *Historie města* [online], [cit. 2019-01-28].
Dostupné z <https://www.litomerice.cz/mesto/historie-mesta>

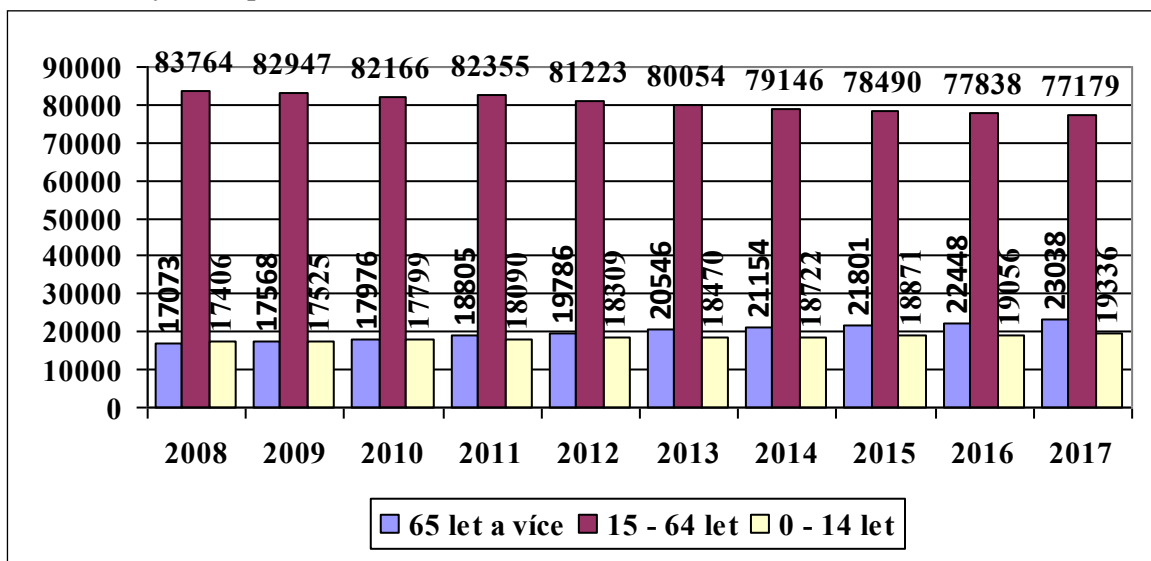
⁴⁹ Město Litoměřice: *Historie města* [online], [cit. 2019-01-28].
Dostupné z <https://www.litomerice.cz/mesto/historie-mesta>

⁵⁰ Český statistický úřad: *Statistická ročenka Ústeckého kraje* [online], [cit. 2019-02-01].
Dostupné z <https://www.czso.cz/csu/czso/1-zakladni-charakteristika-okresy-vz072f5893>

⁵¹ Český statistický úřad: *Krajská správa ČSÚ pro Ústecký kraj* [online], [cit. 2019-02-02].
Dostupné z <https://www.czso.cz/documents/11248/17833311/Litoměřice.png/>

4.3.1 Struktura obyvatel podle věkové hranice

Graf 7: Obyvatelé podle věku

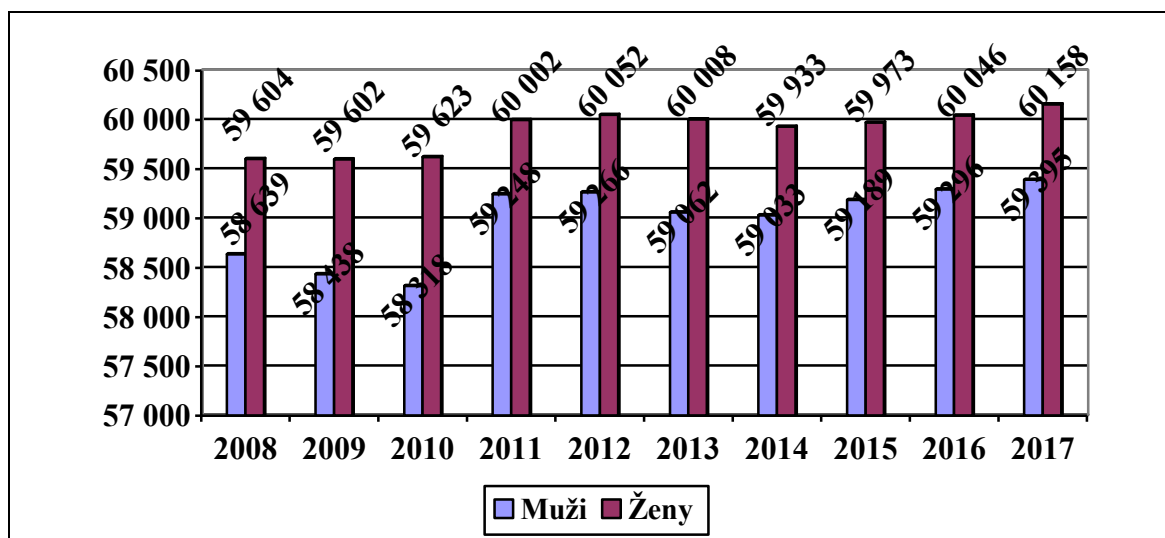

Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování

V grafu číslo 7 jsou znázorněny údaje o počtu obyvatel regionu Litoměřice v letech 2008 – 2017, a to dle dosaženého věku obyvatel. Data jsou vyjádřena v desetitisících, bez rozdílu pohlaví, a to vždy k 31. 12. daného roku. Z údajů lze vyvodit, že v letech 2008 – 2011 byly skupiny obyvatel ve věku 0 – 14 let a 65 let a více téměř vyrovnané. V roce 2012 se však situace změnila a počty v obou zmíněných skupinách obyvatel měly mírně vzestupnou tendenci. I přesto lidé ve věku 65 let a více převyšují počty obyvatel ve věku 0 – 14 let. Naopak zastoupení věkové kategorie 15 – 64 let je nejsilnější ze všech uvedených kategorií, ale údaje o vývoji počtu těchto osob mají klesající charakter.

4.3.2 Struktura obyvatel podle pohlaví

Graf 8: Obyvatelé podle pohlaví

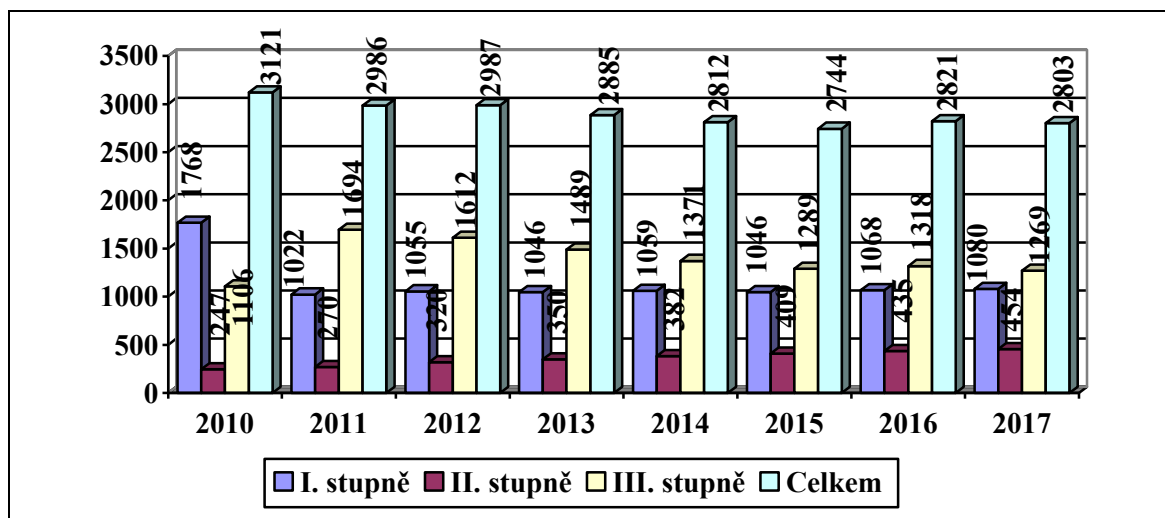

Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování

Region Litoměřice měl ve sledovaném období, tedy v letech 2008 – 2017, což je vyjádřeno v grafu číslo 8 vždy k 31. 12. daného roku, průměrný počet obyvatel 59 444. S ohledem na rozdělení dle pohlaví byli muži zastoupeni v průměru 58 988 obyvateli a ženy 59 900 obyvateli. Ženy zaujímají v celém sledovaném období jednoznačně vyšší podíl oproti mužům.

4.3.3 Struktura obyvatel dle invalidních důchodů

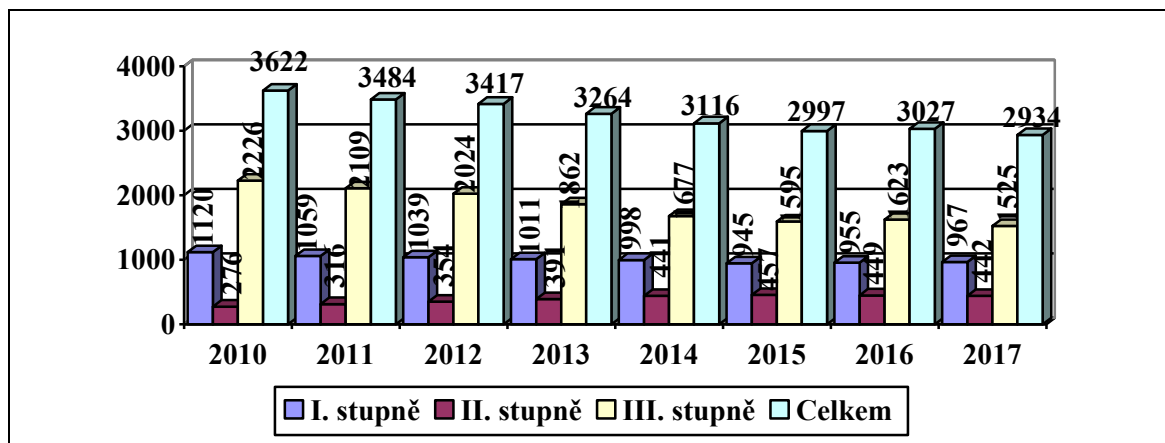
Graf 9: Invalidní důchody - ženy

Zdroj: www.cssz.cz, vlastní zpracování

Z grafu číslo 9 je patrné, že v roce 2010 byl podíl žen pobírajících důchod III. stupně invalidity nejnižší ve srovnání s následujícími roky. Nejsilnější zastoupení mají po většinu období v grafu číslo 9 lidé s invalidními důchody III.; další místo zaujímají důchody I. stupně s celkem vyrovnaným počtem během sledovaného období a nejslabší zastoupení pak mají důchody II. stupně. Data jsou vyjádřena k 31. 12. daného roku.

Graf 10: Invalidní důchody - muži

Zdroj: www.cssz.cz, vlastní zpracování

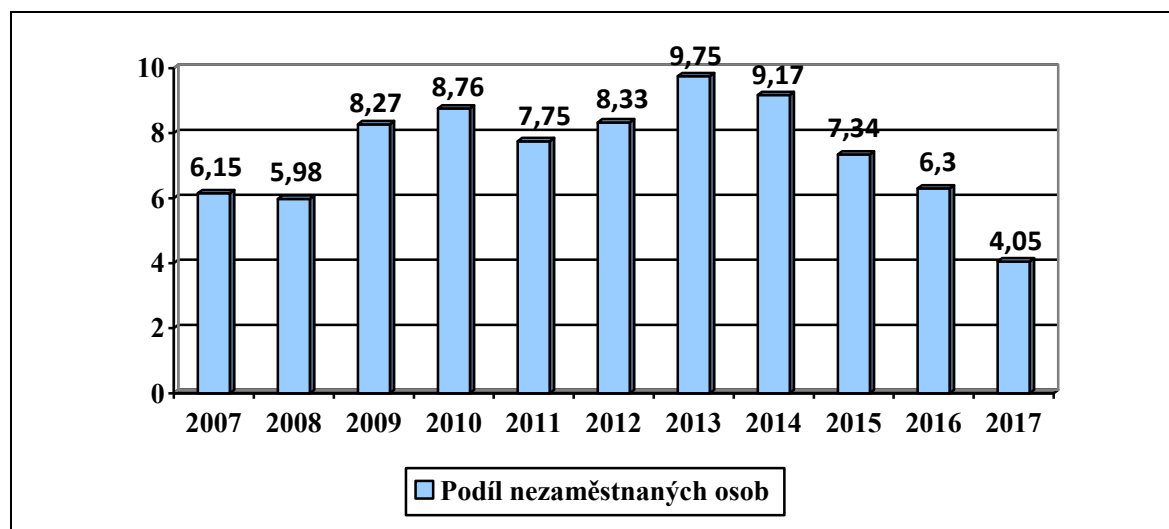
V porovnání s celkovým počtem vyplácených invalidních důchodů u žen (viz graf číslo 9), kde hladina pouze mírně kolísala a pohybovala se přibližně kolem hranice 3 000 osob za sledované období, je u mužů na první pohled zřejmý vyšší podíl z počátku období a dále spíše mírně klesající tendence co do celkového počtu vyplácených invalidních důchodů (viz graf číslo 10), a to za celé sledované období, tedy v letech 2010 – 2017. Počty osob s vyplácenými invalidními důchody pro I. stupně u mužů se pohybovaly v průměru kolem 1000 osob; pro II. stupně v roce 2010 zhruba 250 osob a v dalších letech počty vzrostly kolem 500 osob; pro III. stupně na počátku sledovaného období přibližně 2 250 osob a na konci období činil počet osob asi 1 500, tedy převážně klesající tendence během období. Data jsou uvedena vždy k 31. 12. daného roku.

4.4 Nezaměstnanost v Litoměřickém regionu v letech 2007 – 2017

4.4.1 Vývoj nezaměstnanosti v regionu Litoměřice

V této podkapitole je prostřednictvím grafů znázorněn vývoj nezaměstnanosti v regionu Litoměřice. Změny ve výpočtu nezaměstnanosti vyjadřují údaje v následujících grafech a týkají se změny metodiky ukazatele registrované nezaměstnanosti – viz kapitola 3.3.3 na str. 16. Vývoj nezaměstnanosti je tedy vyjádřen jednotným ukazatelem „podíl nezaměstnaných osob“.

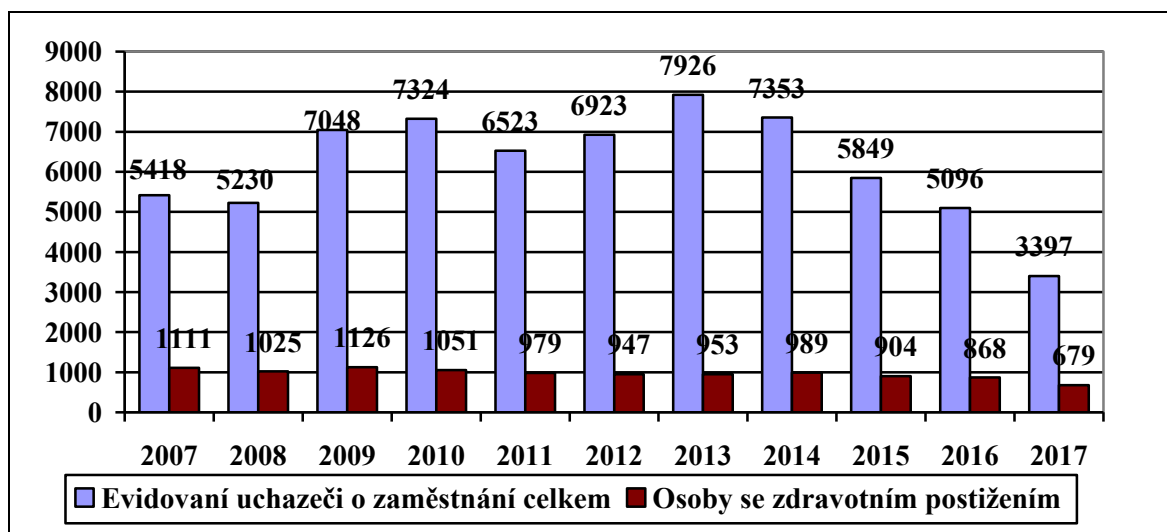
Graf 11: Vývoj podílu nezaměstnaných osob v letech 2007 - 2017 (v %)

Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování

Graf číslo 11 sleduje vývoj podílu nezaměstnaných osob v regionu Litoměřice v letech 2007 – 2017 (v %). Podíl nezaměstnaných osob se pohyboval v letech 2007 a 2008 kolem 6 %. V dalších letech hodnoty kolísaly přibližně kolem 8 %. Nejvyšší hodnoty bylo dosaženo v roce 2013, tedy 9,75 %. V následujících letech došlo k postupnému poklesu podílu těchto osob až na nejnižší hranici v roce 2017 s údajem 4,05 procentního bodu.

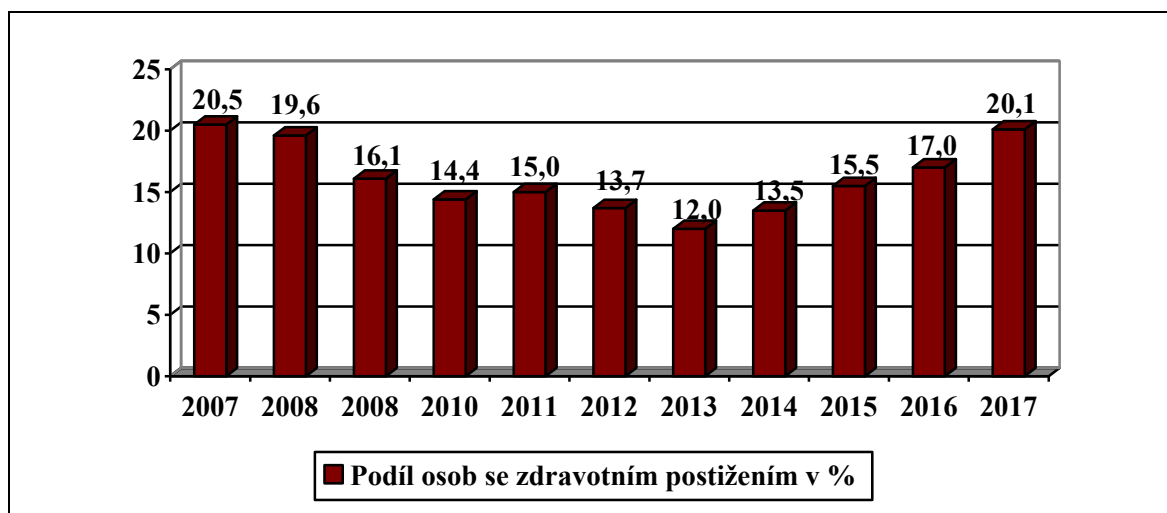
Graf 12: Evidování uchazeči o zaměstnání

Zdroj: www.portal.mpsv.cz, vlastní zpracování

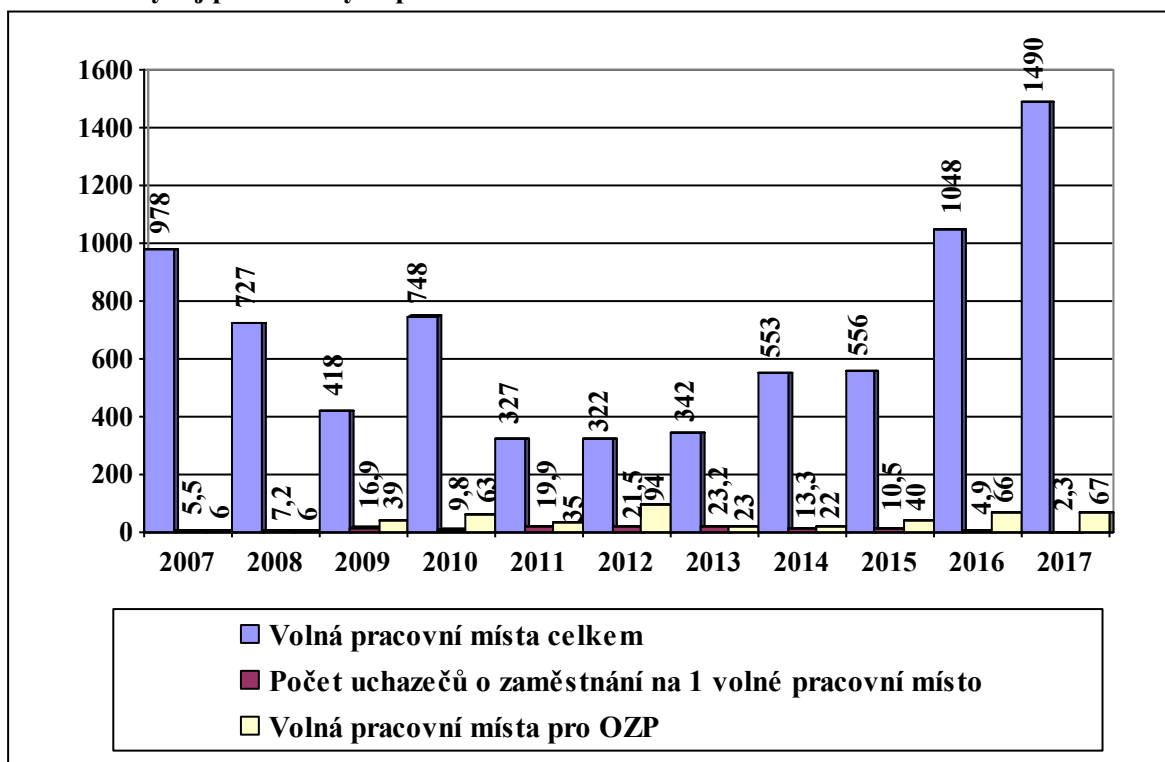
V grafu číslo 12 je vyjádřen celkový počet evidovaných uchazečů o zaměstnání s ohledem na počty osob se zdravotním postižením. Procentní podíl těchto osob na celkovém počtu uchazečů je znázorněn v následujícím grafu číslo 13.

Graf 13: Podíl OZP na celkovém počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání (v %)

Zdroj: www.portal.mpsv.cz, vlastní zpracování

Graf 14: Vývoj počtu volných pracovních míst

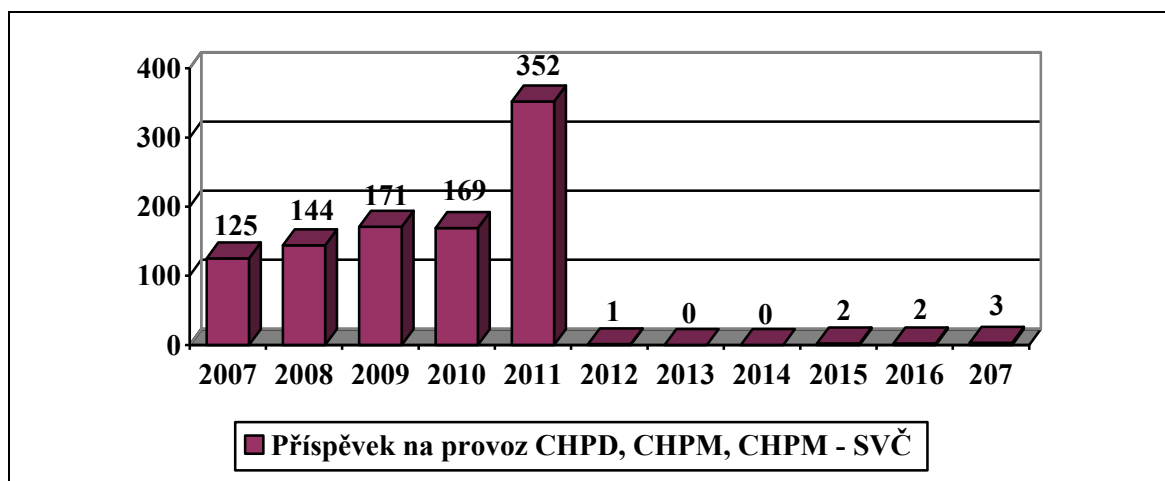
Zdroj: www.portal.mpsv.cz, vlastní zpracování

Vývoj počtu volných pracovních míst v regionu Litoměřice je zachycen v grafu číslo 14. Jsou zde také uvedeny počty uchazečů o zaměstnání, kteří připadají na 1 volné pracovní místo. Tento počet byl nejvyšší v roce 2013 s hodnotou 23,2 uchazečů a naopak nejméně uchazečů připadajících na 1 volné pracovní místo bylo v roce 2017, tedy 2,3 uchazečů. Počet volných pracovních míst pro OZP byl nejvyšší v roce 2012 – 94 míst a naopak nejnižší v letech 2007 a 2008 s pouhými 6 místy.

4.4.2 Využití nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti ve vztahu k OZP

Tato podkapitola se zabývá využitelností nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti (dále jen APZ) u uchazečů o zaměstnání z řad OZP. Jedná se o chráněné pracovní dílny (dále jen CHPD); chráněná pracovní místa u zaměstnavatele (dále jen CHPM), chráněná pracovní místa při zahájení samostatné výdělečné činnosti (dále jen CHPM – SVČ).

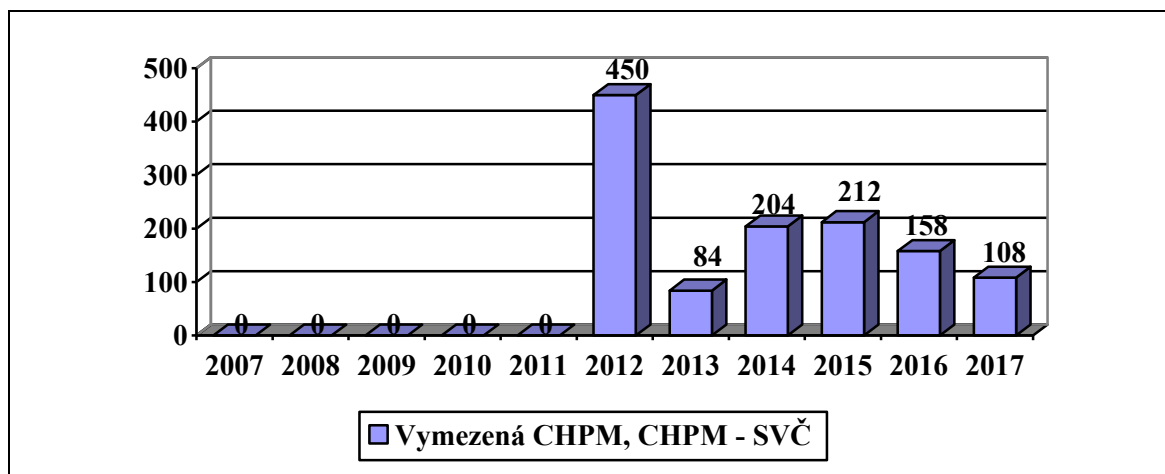
Graf 15: Zaměstnanci podpoření na CHPD, CHPM, CHPM - SVČ

Zdroj: www.portal.mpsv.cz, vlastní zpracování

Z grafu číslo 15 je patrné, že z nástrojů APZ jsou podpořeny OZP nejen z řad nezaměstnaných, ale také ti, kteří jsou toho času zaměstnaní. Na tyto pracovníky může zaměstnavatel, který zaměstnává OZP, požádat o příspěvek na provozní náklady spojené s jejich zaměstnáváním. Příspěvek slouží také pro účely výkonu SVČ u OZP.

Graf 16: Počet vymezených CHPM, CHPM - SVČ

Zdroj: www.portal.mpsv.cz, vlastní zpracování

Údaje o počtu vymezených pracovních místech jsou vyjádřeny v grafu číslo 16. Tato místa nejsou vytvořena nově. Jsou to místa vymezená, na kterých jsou zaměstnání OZP. Účelem vymezení je možnost získání příspěvku od úřadu práce.

4.5 Vývoj nezaměstnanosti v České republice

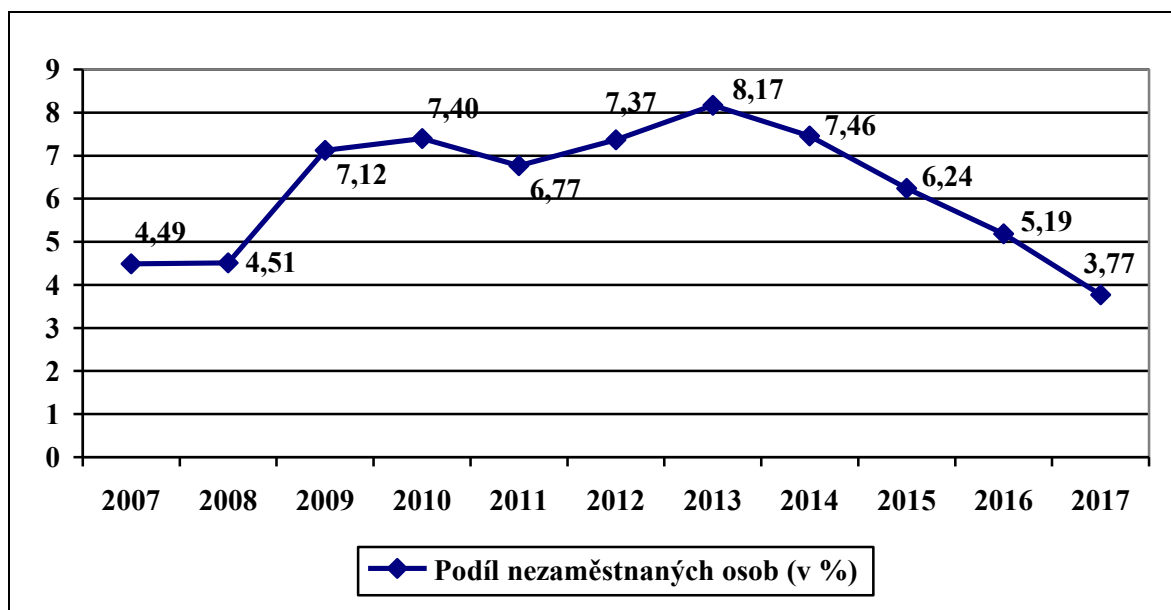
Tabulka 1: Podíl nezaměstnaných osob v ČR dle krajů (v %)

KRAJ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Hl. m. Praha	1,80	1,82	3,24	3,61	3,59	4,16	5,14	5,03	4,20	3,35	2,34
Středočeský	3,22	3,43	5,51	6,09	5,62	6,13	6,90	6,36	5,41	4,31	3,17
Jihočeský	3,35	3,65	5,92	6,39	5,81	6,37	7,10	6,20	5,07	4,28	3,09
Plzeňský	3,41	3,98	6,50	6,64	5,75	5,94	6,45	5,70	4,62	3,56	2,55
Karlovarský	5,58	5,82	8,66	8,94	7,98	8,50	9,33	8,21	7,06	5,45	3,47
Ústecký	7,88	7,32	9,87	10,23	9,79	10,46	11,47	10,67	8,91	7,79	5,39
Liberecký	4,35	5,03	8,29	8,06	7,34	7,75	8,46	7,72	6,36	5,17	3,76
Královéhradecký	3,52	3,65	5,96	6,28	5,68	6,55	7,31	6,36	4,96	3,76	2,72
Pardubický	4,01	4,50	7,32	7,45	6,50	7,03	7,45	6,22	5,14	4,04	2,83
Vysočina	4,21	4,72	7,72	8,10	7,16	7,63	8,05	7,35	6,22	5,17	3,80
Jihomoravský	5,15	5,08	8,05	8,45	7,61	8,15	8,94	8,25	7,01	6,11	4,60
Olomoucký	4,81	4,89	8,86	9,08	8,33	8,93	9,79	8,82	7,01	6,09	4,35
Zlínský	4,43	4,53	7,98	7,91	7,00	7,82	8,34	7,36	5,98	4,92	3,43
Moravskoslezský	6,87	6,08	8,88	9,04	8,31	9,17	10,47	9,80	8,56	7,45	5,77
ČR CELKEM	4,49	4,51	7,12	7,40	6,77	7,37	8,17	7,46	6,24	5,19	3,77

Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování

V tabulce číslo 1 jsou uvedeny údaje o vývoji podílu nezaměstnaných osob dle jednotlivých krajů a také souhrnně za celou Českou republiku v letech 2007 – 2017. Ústecký kraj patřil takřka během celého sledovaného období ke krajům s nejvyšším podílem nezaměstnaných osob. Nejvyšší hranice bylo v tomto kraji dosaženo v roce 2013 s 11,47 % a naopak nejnižší v roce 2017 s hodnotou 5,39 % těchto osob. Nejnižší podíly nezaměstnaných osob byly ve sledovaném období v hlavním městě Praha s minimální hodnotou 1,8 % v roce 2007 a maximální v roce 2013, a to 5,14 % nezaměstnaných osob.

Graf 17: Podíl nezaměstnaných osob v ČR (v %)

Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování

Graf číslo 17 navazuje na hodnoty z předchozí tabulky číslo 1 a znázorňuje tedy údaje o vývoji podílu nezaměstnaných osob v České republice v letech 2007 – 2017. V letech 2007 a 2008 se hodnoty pohybovaly pod 5% hranicí. Od roku 2009 podíl nezaměstnaných osob kolísá okolo 7 až 8 %, přičemž nejvyšší hodnoty bylo dosaženo v roce 2013, a to 8,17 % osob. V následujících letech klesal podíl těchto osob až na nejnižší hodnotu v roce 2017, která činila 3,77 % osob.

4.6 Predikce potencionálního vývoje nezaměstnanosti v regionu

Litoměřice

Provést odhad případného budoucího vývoje nezaměstnanosti je velice složité. Tyto skutečnosti může ovlivnit mnoho ukazatelů. Dle dostupných údajů dosahoval podíl nezaměstnaných osob v regionu Litoměřice nejvyšších hodnot v době kolísavého hospodářského vývoje, tedy zhruba v letech 2008 – 2013. Tento vývoj je v průměru srovnatelný s hodnotami podílu nezaměstnaných osob za celou Českou republiku.

V budoucnu lze očekávat, že nezaměstnanost v regionu Litoměřice bude při nejmenším reagovat na snížení či zvýšení nezaměstnanosti tak, jak se bude vyvíjet v celé České republice. Důležitou roli budou samozřejmě hrát aspekty jako je hospodářský vývoj, situace na politické scéně, sociální dopady.

V okolí Litoměřic, ale také i relativně blízkých Lovosic, vznikalo v předchozí době poměrně mnoho supermarketů i výrobních hal. Speciálně v tzv. průmyslové zóně u Lovosic je mnoho velkých zahraničních zaměstnavatelů a další zde vzniká. Je tedy pravděpodobný předpoklad udržitelnosti celkem velkého počtu pracovních míst i v budoucnu. V regionu Litoměřice se nalézá také spousta tzv. „brownfields“ a jejich případnou opravou a revitalizací by opět došlo k navýšení počtu volných pracovních míst. Díky členitosti tohoto regionu by však bylo adekvátní zlepšit dopravní situaci v některých, zvláště menších obcích, aby byli lidé schopni dojíždět do zaměstnání. Tento pozitivní stav s kladnými prognózami udržitelnosti pracovních příležitostí do budoucna může být ohrožen, pokud by došlo k náhlému obratu vlivem ekonomického krachu některého z významných investorů – např. TRCZ s.r.o., Mondi a.s., Adient či další. Investor by pak logicky přistoupil k úsporným opatřením, kterými mohou být snižování objemu výroby a s tím spojené propouštění zaměstnanců.

4.7 Dotazníkové šetření zaměřené na nezaměstnanost OZP v regionu Litoměřice

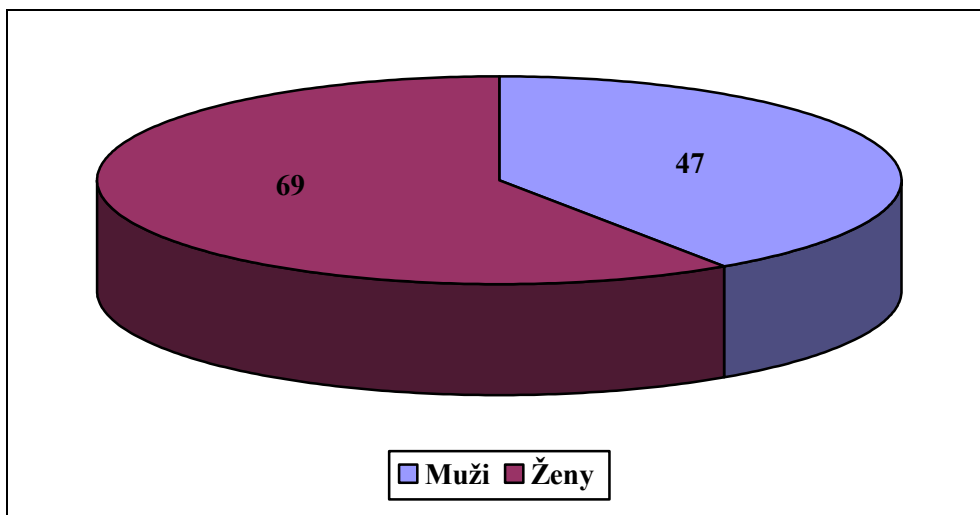
V této části práce bude řešen vlastní výzkum zaměřený na nezaměstnanost osob se zdravotním postižením a jejich postavení na trhu práce. Výzkum byl proveden formou dotazníkového šetření v období měsíců prosinec 2018 a leden 2019. Dotazník s vypracovanými otázkami byl distribuován respondentům v tištěné podobě na Úřadu práce ČR – kontaktních pracovištích v rámci Litoměřického regionu. Jedná se o 6 kontaktních pracovišť. Dotazovaným bylo zdůrazněno, že zjišťovaná data jsou naprosto anonymní a budou použita výhradně pro účely bakalářské práce. Jejich vyplnění bylo dobrovolné. Odpovědi v dotaznících mají uzavřený charakter. Cílovou skupinou jsou v rámci dotazníkového šetření respondenti, tedy uchazeči o zaměstnání z řad OZP ve věku 15 až 64 let. Celkový počet distribuovaných dotazníků byl 150 kusů a zpět bylo vráceno 119 vyplněných dotazníků, což představuje úspěšnost návratnosti zhruba 79 %.

Z počtu 119 vrácených dotazníků musely být 3 kusy dotazníků ze šetření vyřazeny, neboť byly neúplně vyplněny a částečně znehodnoceny respondenty. Konečný počet, který lze úspěšně využít při výzkumu je tedy 116 dotazníků, což představuje 77 % z celkového počtu distribuovaných dotazníků. Cílem dotazníkového šetření bylo zhodnotit postavení

OZP na trhu práce, poukázat na problematické aspekty související s jejich nezaměstnaností a zhodnotit využití nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti z pohledu OZP.

4.7.1 Výsledky dotazníkového šetření

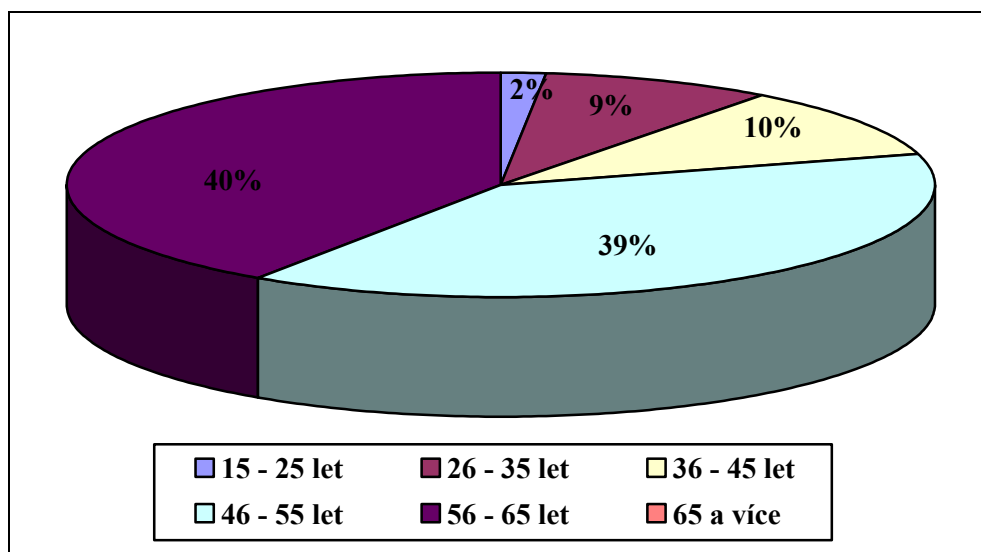
Graf 18: Jaké je Vaše pohlaví?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 116 respondentů, z nichž bylo 69 žen a 47 mužů. Genderové zastoupení je tedy zhruba 60 % žen a 40 % mužů.

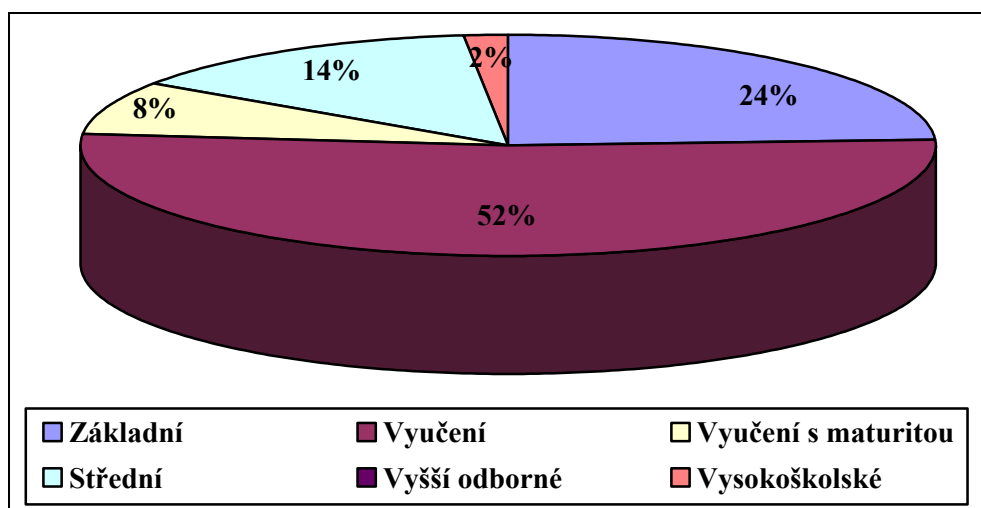
Graf 19: Kolik je Vám let?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Nejsilnější, tedy 40%, zastoupení věkové kategorie u dotazovaných osob bylo ve věku 56 - 65 let. Pouze o 1 % méně pak věková skupina 46 - 55 let. Lidé ve věku 36 - 45 let tvořili 10 % dotazovaných. Podíl 9 % pak respondenti ve věku 26 - 35 let a pouze 2% zastoupení pak osoby ve věku 15 až 25 let. Ve věkové kategorii 65 let a více se dotazníkového šetření nezúčastnil žádný respondent.

Graf 20: Jaké je Vaše nejvyšší dokončené vzdělání?

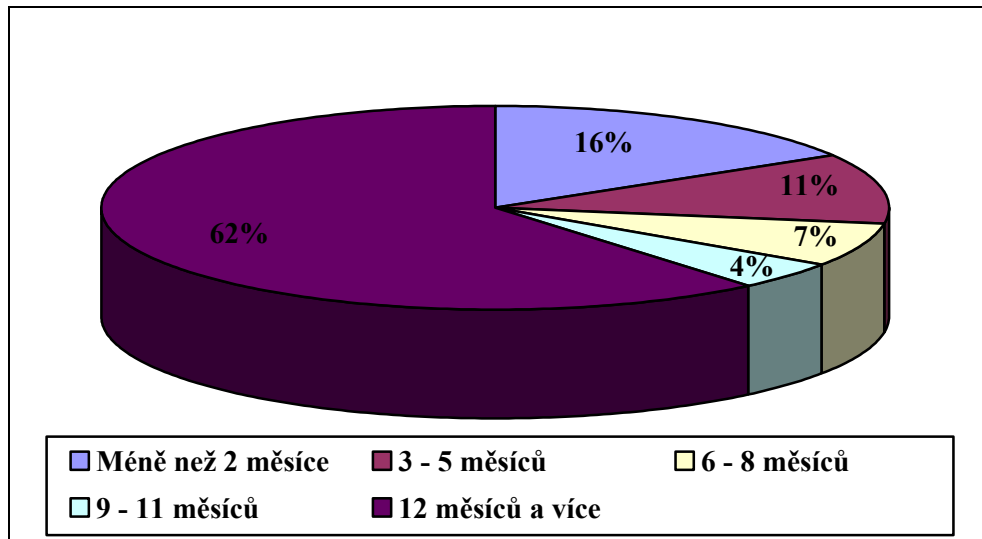

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Při otázce týkající se nejvyššího dosaženého vzdělání uvedlo nejvíce respondentů stupeň vzdělání vyučen, což představovalo 52 % dotazovaných. Základní vzdělání uvedlo 24 %

osob, 14 % středoškolské vzdělání a 8 % vyučení s maturitou. Vyšším odborným vzděláním nedisponoval nikdo z oslovených a vzděláním vysokoškolským jen 2 % osob.

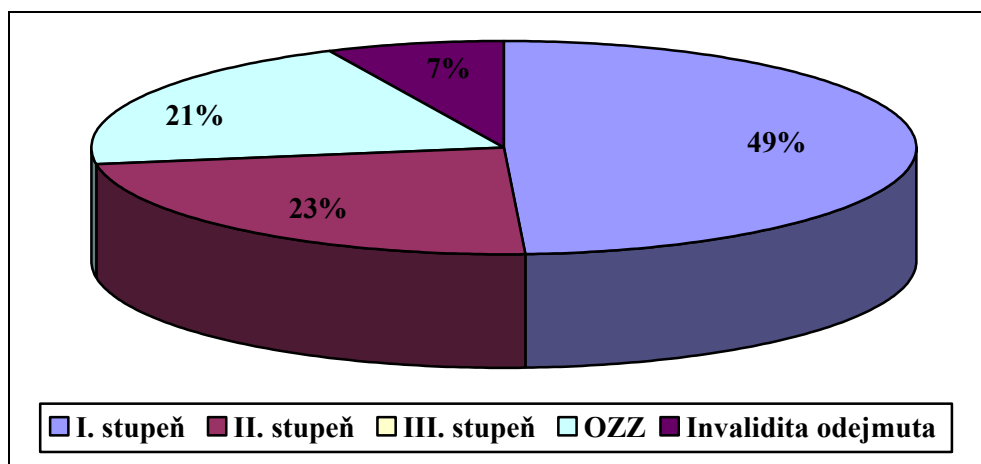
Graf 21: Jak dlouho jste nezaměstnaná/ý?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Z odpovědí respondentů vyplývá, že osoby, u kterých byla doba nezaměstnanosti 12 měsíců a více, představovaly nejvyšší podíl z celkového počtu oslovených, a to 62 %. Pro nezaměstnané v této skupině je mnohdy problematické nastoupit do práce, neboť již ztratili pracovní návyky. Délka nezaměstnanosti může být u nich ovlivněna schopností pracovat z hlediska míry zdravotního postižení. Bez zaměstnání po dobu méně než 2 měsíců bylo 16 % uchazečů o zaměstnání. U těchto je předpoklad, že brzy nastoupí do práce. Nezaměstnaní, kteří byli bez práce 3 – 5 měsíců, se podíleli na celkovém počtu dotázaných 11 %. Zastoupení 7 % tvoří lidé, kteří se ocitli bez práce na dobu 6 – 8 měsíců, a jsou ohroženi dlouhodobou nezaměstnaností. Respondenti, kteří jsou bez práce 9 – 11 měsíců, představují 4% podíl oslovených a jsou taktéž ohroženi dlouhodobou nezaměstnaností. V některých případech si lidé bez práce na tento stav zvyknou a práci již ani nehledají.

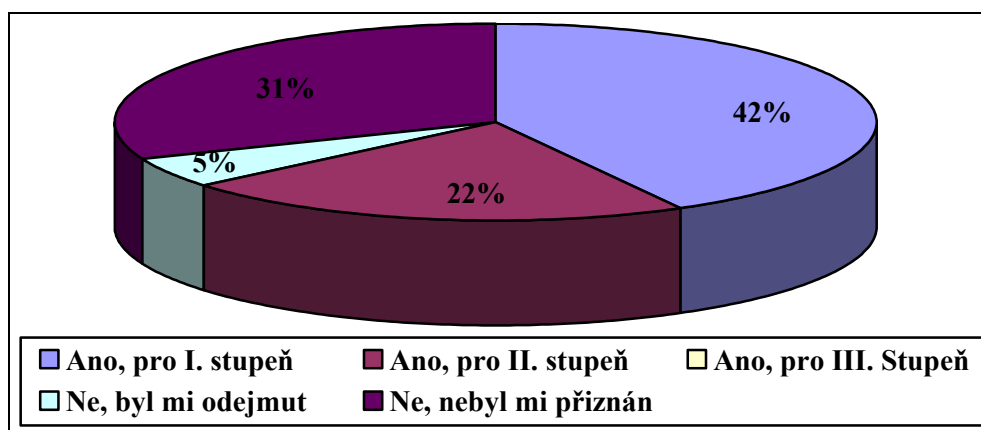
Graf 22: Jste uznán/a za OZP orgánem sociálního zabezpečení?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Složení respondentů z hlediska uznání statutu osobou se zdravotním postižením dle posouzení orgánu sociálního zabezpečení bylo nejvyšší zastoupení osob v I. stupni invalidity, a to 49 %. Celkem vyrovnané zastoupení pak činily osoby ve II. stupni invalidity 23 % a dále osoby zdravotně znevýhodněné 21 %. Podíl 7 % představují lidé, kterým byla odejmuta invalidita v posledních 12 měsících. Tedy byli posouzeni orgánem sociálního zabezpečení, že již nejsou invalidními, ale pro účely zákona o zaměstnanosti jsou také osobami se zdravotním postižením po dobu oněch zmíněných 12 měsíců od odejmutí invalidity.

Graf 23: Jste poživatelé invalidního důchodu?

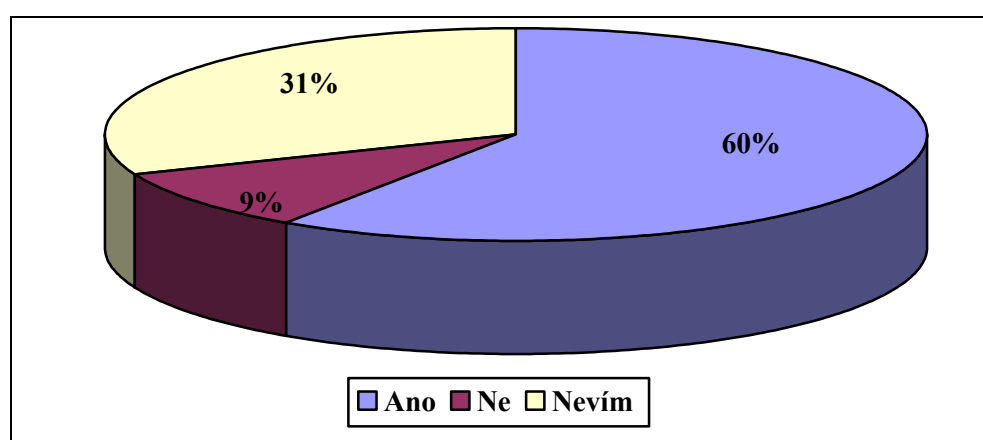

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Poživatelé invalidních důchodů, kteří jsou nezaměstnaní, ztrácejí velmi často motivaci k nástupu do zaměstnání. Toto je také ovlivněno např. výplatou podpory v nezaměstnanosti. Po tuto dobu jsou osoby bez práce zabezpečeny jednak výplatou

invalidního důchodu a také výplatou podpory v nezaměstnanosti. Po finanční stránce jsou zajištěni na snesitelné úrovni a v kombinaci s ohledem na svůj zdravotní stav či vyšší věk pak někteří z nich již práci nehledají. Z celkového počtu oslovených představuje 64 % poživatelů invalidních důchodů, z nichž 42 % pro I. stupeň invalidity a 22 % pro II. stupeň invalidity. Poživatelem invalidního důchodu pro invaliditu III. stupně nebyl nikdo z dotazovaných. Odejmutí invalidního důchodu uvedlo 5 % osob. Poměrně velký podíl, tedy 31%, tvoří lidé, kterým nebyl přiznán invalidní důchod. Důvodem bývají nedostatečné doby důchodového pojištění potřebné pro přiznání invalidního důchodu.

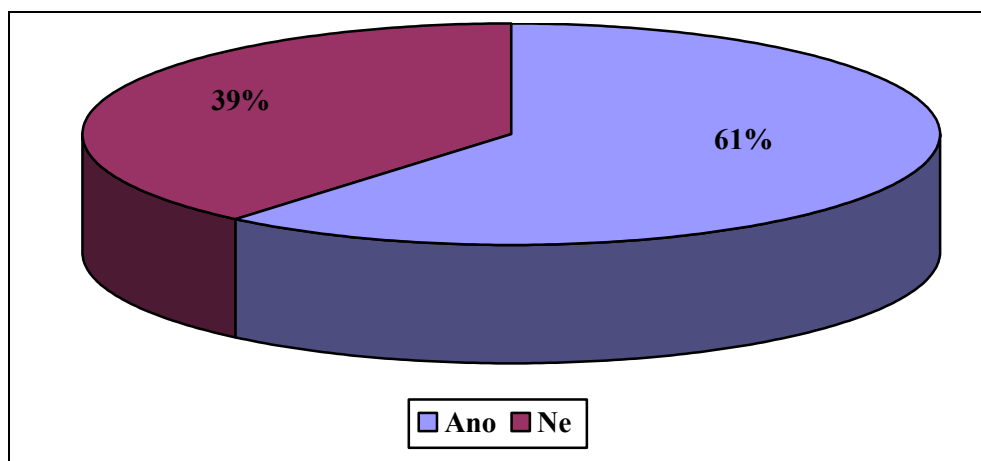
Graf 24: Je nutná evidence na ÚP?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Na dotaz, zda je nutné být veden/a v evidenci uchazečů o zaměstnání i v případě, že je osoba poživatelé invalidního důchodu, bylo 60 % respondentů přesvědčeno o nutnosti evidence na úřadu práce i v případě, že by pobírali invalidní důchod. Odpověď „nevím“ uvedlo 31 % ze všech dotázaných. Pouze 9 % osob uvedlo odpověď „ne“. Z průzkumu tedy vyplynulo, že kromě 9 % dotázaných, je zbývajících 91 % lidí přesvědčeno o nutnosti setrvat v evidenci úřadu práce i pokud by byli poživateli invalidního důchodu. Tito lidé jsou v mnoha případech vedeni v evidenci uchazečů o zaměstnání spíše kvůli úhradě veřejného zdravotního pojištění, ale dle zákona o veřejném zdravotním pojištění toto není nutné, neboť za poživatele důchodu je zdravotní pojištění hrazené státem.

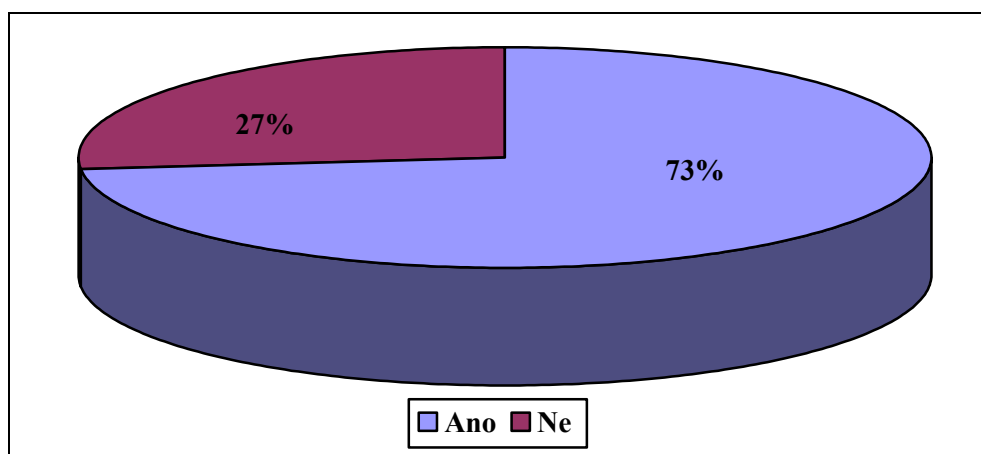
Graf 25: Schopnost nastoupit ihned do zaměstnání

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Graf číslo 25 vyjadřuje odpovědi na dotaz „Jste schopna/schopen nastoupit v současné době ihned do zaměstnání?“. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že je 61 % respondentů schopno ihned nastoupit do zaměstnání a naopak 39 % není schopno bezprostředního nástupu do práce při nabídce zaměstnání. Neschopnost nastoupit ihned do práce souvisí zpravidla s řešením různých situací – např. ohledně zdravotního stavu, rodinné situace, finančních záležitostí, péče o osobu blízkou apod..

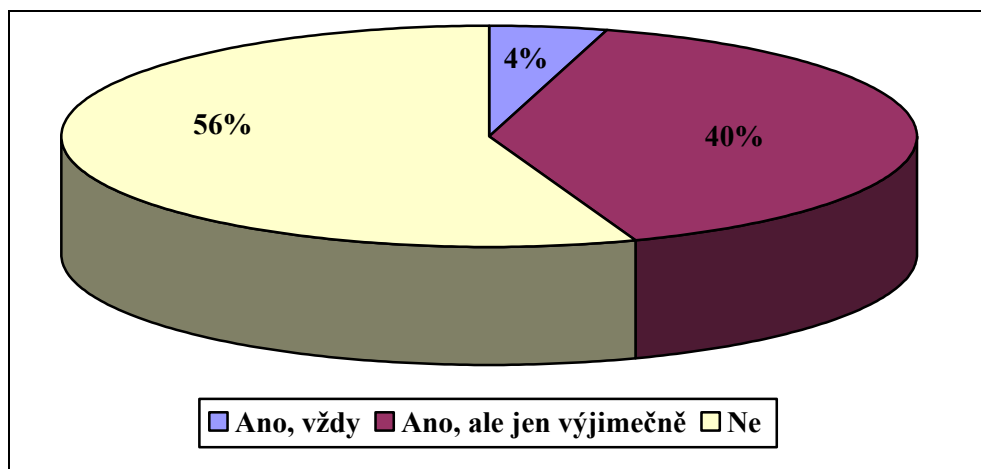
Graf 26: Je Váš zdravotní stav nejtěžší překážkou při hledání zaměstnání?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Tato otázka byla zaměřena na skutečnost, zda vnímají nezaměstnaní zdravotní stav jako nejtěžší překážku při hledání zaměstnání. Významnou roli v podobě bariéry při možném nástupu do zaměstnání představuje zdravotní stav u 73 % nezaměstnaných a naopak 27 % z nich ho nepovažuje za nejzávažnější překážku v nástupu do práce.

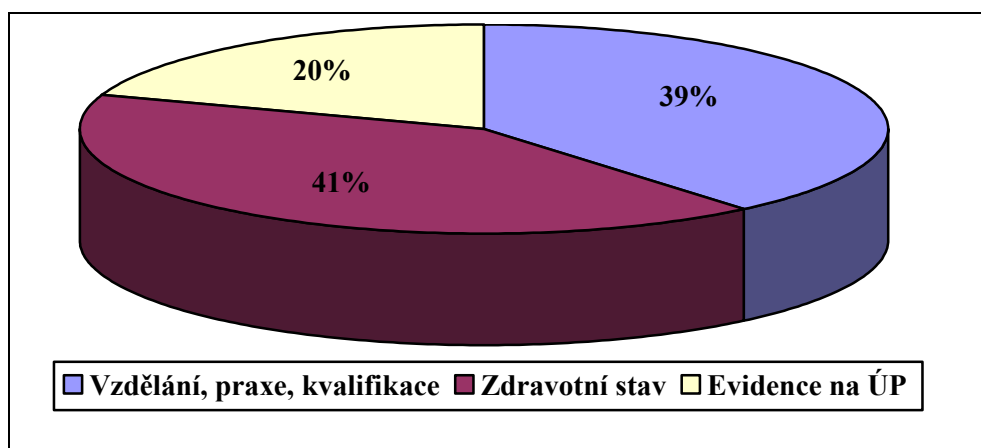
Graf 27: Úprava pracovních podmínek pro OZP

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Na otázku, zda jsou zaměstnavatelé vstřícní při úpravě pracovních podmínek pro OZP (např. úprava pracovní doby apod.), odpovědělo negativně 56 % dotázaných. Mají tedy osobní zkušenost, že zaměstnavatelé nejsou ochotni upravit např. pracovní dobu a případně další podmínky pro výkon dané práce. Naopak 40 % respondentů se setkala s tím, že jsou firmy ochotny výjimečně upravit pracovní podmínky. Jen 4 % osob mají ryze pozitivní zkušenost a uvádí, že zaměstnavatelé jsou vstřícní při úpravě pracovních podmínek vždy.

Graf 28: Jaké skutečnosti nejčastěji zajímají zaměstnavatele?

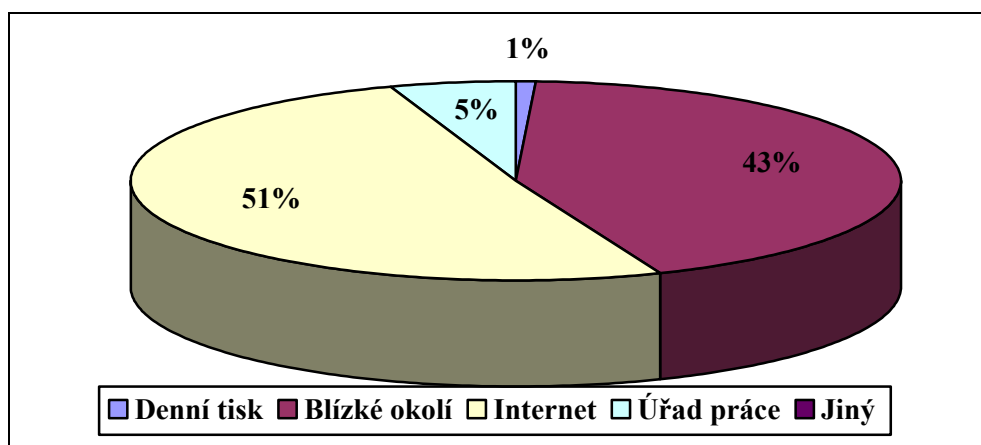

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Pokud se nezaměstnaní z řad OZP uchází o zaměstnání, mají různé zkušenosti s tím, jaké informace případného zaměstnavatele nejvíce zajímají. U 41 % respondentů to byly skutečnosti o jejich zdravotním stavu. Velmi podobný podíl, tedy 39 % osob uvedlo, že

firmy nejvíce zajímá, jaké mají vzdělání, praxi a kvalifikační předpoklady. 20 % lidí má zkušenost, že se zaměstnavatel zajímá především o to, zda jsou evidovaní na úřadu práce. Toto je většinou podmíněno zájmem ze strany zaměstnavatele o případné finanční příspěvky od úřadu práce na zaměstnávání či vzdělávání nových pracovníků.

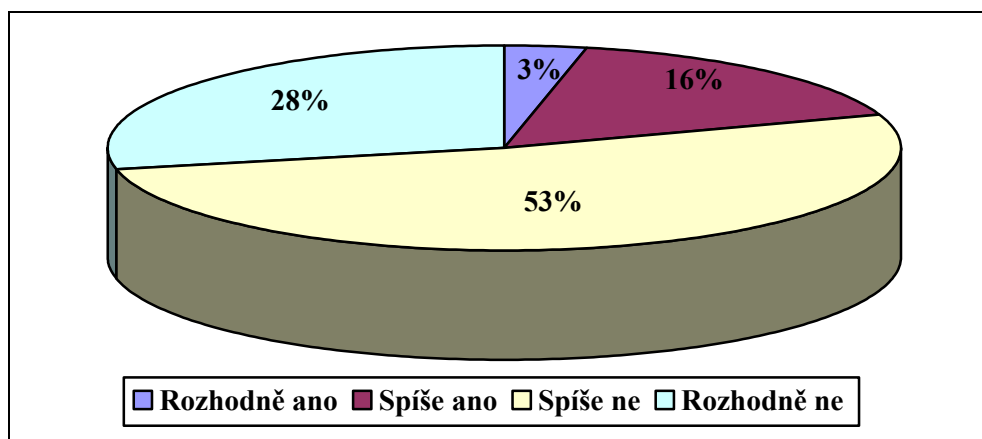
Graf 29: Jaký informační zdroj upřednostňujete při hledání zaměstnání?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Nejvyužívanějším informačním zdrojem při hledání zaměstnání je internet, jak uvedlo 51 % dotázaných. 43 % respondentů využívá naopak informace ze svého blízkého okolí, tedy rodinu, přátelé, případně bývalé spolupracovníky apod.. Pouze 5 % by se s tímto požadavkem obrátilo na úřad práce a zbývajících 1 % využívá denního tisku (noviny, časopisy apod.).

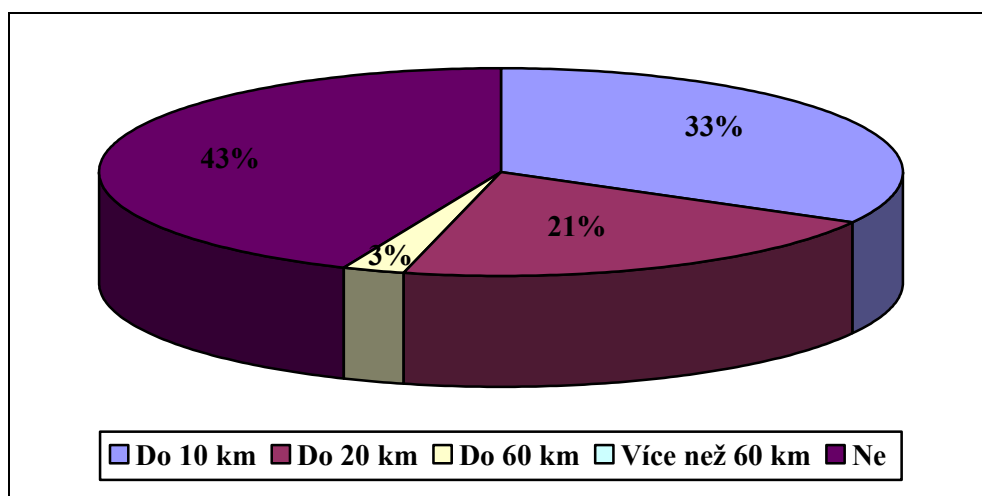
Graf 30: Hledáte zaměstnání ve stejném oboru, který jste vystudoval/a?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Při hledání zaměstnání se musí lidé mnohokrát soustředit na práci v jiném oboru, než který původně vystudovali. U OZP toto platí dvojnásob. Je to způsobeno mnoha faktory jako nedostatečná praxe a tím tedy neochota zaměstnavatelů pracovníka přijmout nebo např. zdravotní stav, který je právě velmi častým důvodem změny oboru pracovního uplatnění u OZP. Převážná část dotázaných, tedy 53 %, spíše nehledá práci ve stejném oboru, který vystudovali, ale je zřejmé, že toto není rozhodnutí definitivní. Naopak jednoznačnou odpověď „rozhodně ne“, tedy pracovní se neuplatní v jejich vystudovaném oboru, zodpovědělo 28 % osob. Hledat práci spíše ve svém oboru, než v jiném, je nakloněno 16 % lidí a osoby zastoupené podílem 3 % hledají jednoznačně práci v oboru, který vystudovaly.

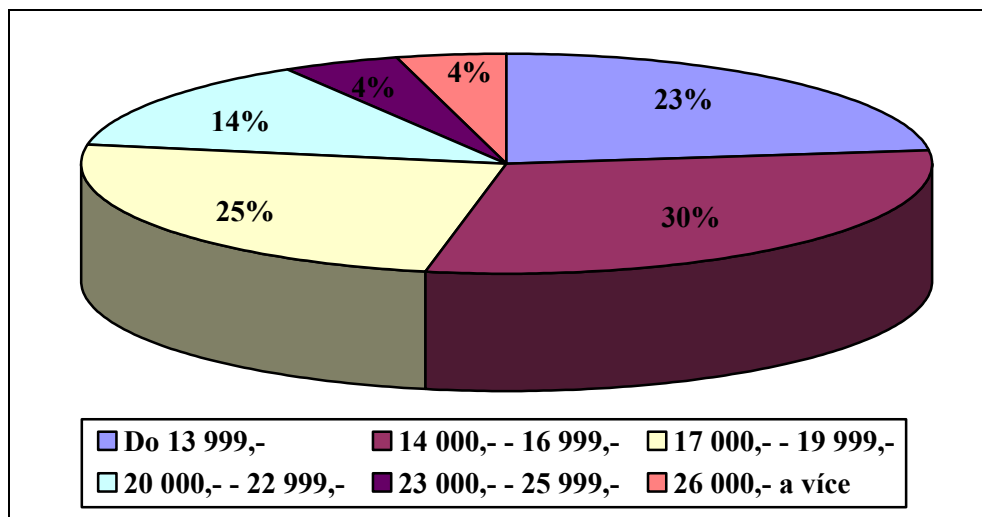
Graf 31: Je ve Vašich možnostech dojíždět do zaměstnání?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Litoměřický region je velmi členitý co do počtu obcí a v mnoha případech je nevyhnutelné za zaměstnáním dojíždět. I přes tuto skutečnost není vysoké procento dotázaných, tedy 43 %, vůbec schopno dojíždět do zaměstnání. Ve 33 % by byli lidé schopni dojíždět maximálně do 10 km v okolí svého bydliště; 21 % respondentů až do vzdálenosti 20 km a 3 % osob až do 60 km vzdáleného pracoviště.

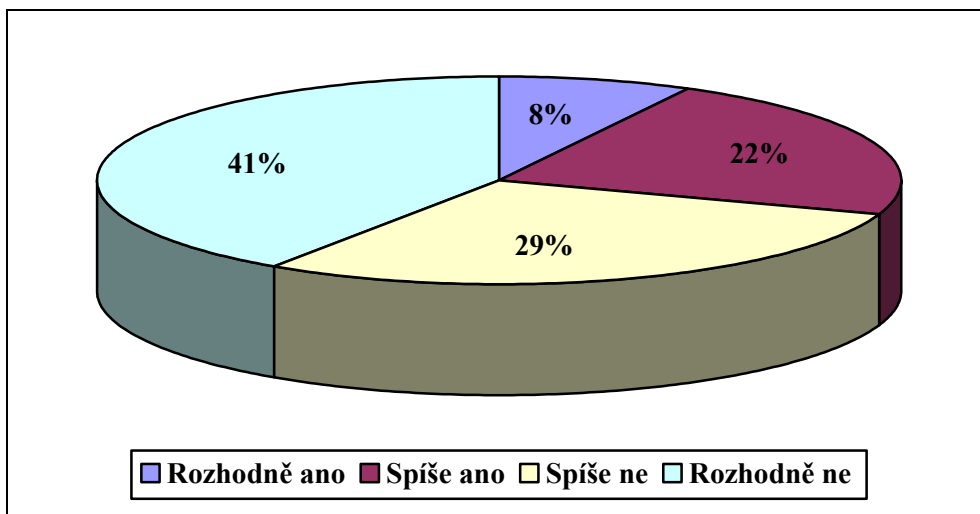
Graf 32: Za jakou minimální hrubou mzdu jste ochotna/ochoten nastoupit do práce?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Na otázku týkající se výše minimální hrubé mzdy, za kterou jsou lidé ochotni nastoupit do práce, uvedlo 30 % respondentů požadovanou minimální hrubou mzdu v rozmezí od 14 000,- Kč do 16 999,- Kč. Výši od 17 000,- Kč do 19 999,- Kč by žádalo 25 % nezaměstnaných. Srovnatelný podíl osob, tedy 23 %, by nastoupil do práce za minimální mzdu ve výši do 13 999,- Kč. Rozsah od 20 000,- Kč do 22 999,- Kč by požadovalo 14 % lidí. Podíl osob zastoupený 4 % by byl ochotný nastoupit za minimální mzdu od 23 000,- Kč do 25 999,- Kč a taktéž další 4 % za částku 26 000,- Kč a více.

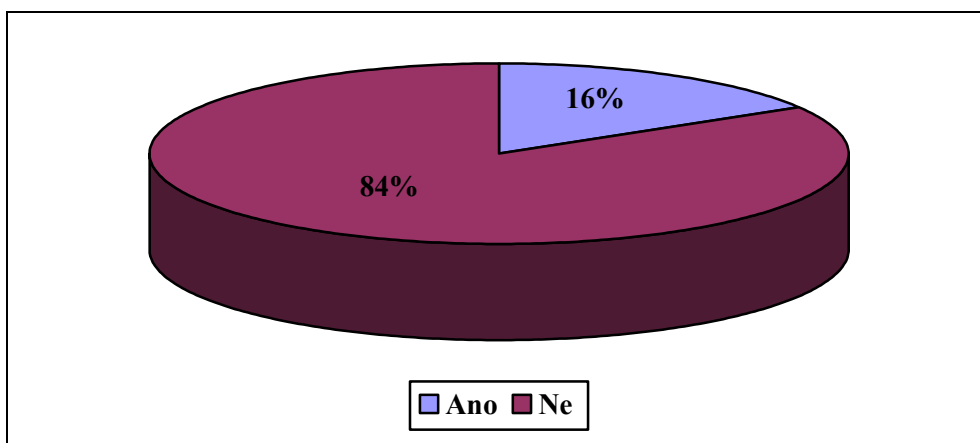
Graf 33: Jste ochotna/ochoten absolvovat rekvalifikační kurz?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Při ztrátě zaměstnání je mnohdy třeba zaměřit se na případné rozšíření znalostí či dovedností, a to např. absolvováním rekvalifikačních kurzů. Dle získaných odpovědí z dotazníkového šetření by rekvalifikační kurz rozhodně neabsolvovalo 41 % dotázaných. Ti, kteří nezaujali definitivně negativní postoj a odpověděli „spíše ne“, tvoří 29 %. S odpovědí „spíše ano“ se vyjádřilo 22 % nezaměstnaných. Jednoznačně pozitivní přístup k případnému absolvování rekvalifikačního kurzu projevilo 8 % respondentů.

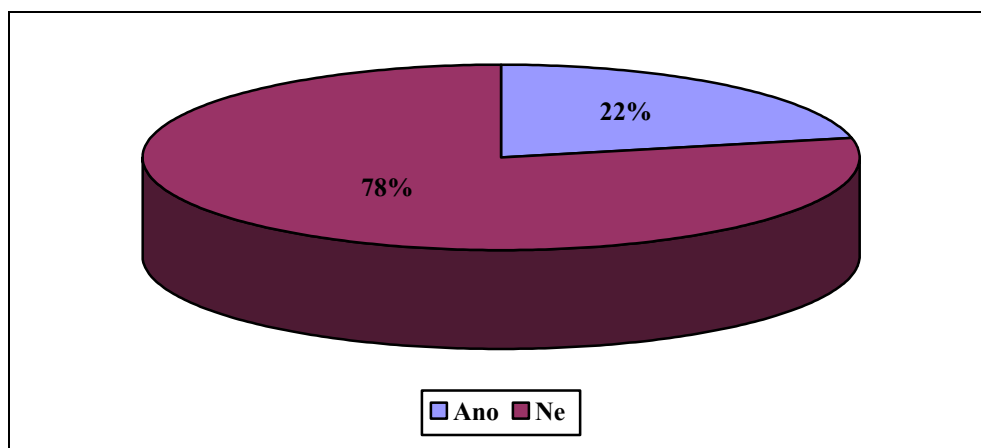
Graf 34: Slyšel/a jste někdy pojem „pracovní rehabilitace“?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Pracovní rehabilitace je jeden z důležitých podpůrných poradenských procesů pro OZP, který slouží k získání či udržení zaměstnání. Na dotaz, zda respondenti někdy slyšeli pojem pracovní rehabilitace, odpovědělo 84 % ne a pouze 16 % ano. Jak vyplývá z výsledků dotazníkového šetření, informovanost o této problematice je velmi nízká.

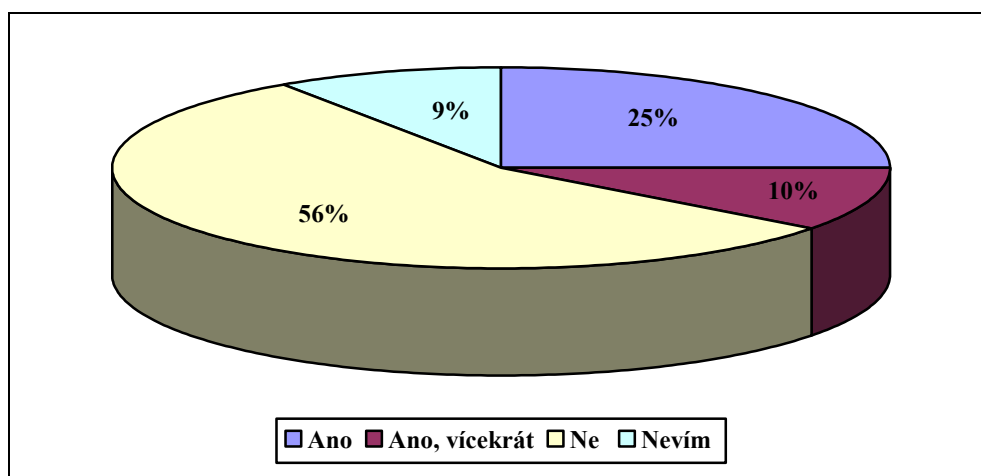
Graf 35: Znáte nějakého zaměstnavatele na chráněném trhu práce?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Při nabídkách volných pracovních míst se nezaměstnaní setkají s pracovními místy na otevřeném trhu práce, ale také na chráněném trhu práce. Při kontaktu se zaměstnavatelem mnohdy však netuší, že se jedná právě o zaměstnavatele chráněného trhu práce. Tuto skutečnost mohou naznačovat výsledky šetření. Pouhých 22 % dotázaných již zná nějakého zaměstnavatele chráněného trhu práce a naopak 78 % z nich nikoli.

Graf 36: Využití nástrojů APZ z pohledu nezaměstnaných

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Poslední otázka „Byl/a jste během posledních 5 let finančně podpořen/a úřadem práce při nástupu do zaměstnání, zahájení SVC nebo při nástupu na rekvalifikaci?“ se v rámci dotazníkového šetření zaměřila na využití nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti z pohledu nezaměstnaných. Ti, kteří nebyli podpořeni nástrojem APZ v posledních 5 letech, tvoří 56 %. Podíl 25 % dotázaných byl podpořen v rámci APZ alespoň jedenkrát a

10 % respondentů uvedlo podporu formou APZ vícekrát v posledních 5 letech, odpověď „nevím“ pak 9 % osob.

4.7.2 Výsledky analýzy kvalitativních znaků

Pro vyhodnocení statistické hypotézy byl využit statistický program IBM SPSS Statistics, do kterého byla vložena data zjištěná z dotazníkového šetření a zhodnocené výsledky pak zobrazeny v přehledných tabulkách. Na zkoumanou hypotézu byl použit test dobré shody, neboli tzv. „Pearsonův Chí-kvadrát“ test. Tento test zkoumá, zda lze u náhodně vybraných veličin, měřených několikrát u rozdílných objektů, předvídat výskyt pravděpodobností a testuje jejich vzájemnou nezávislost. Při tomto testu jsou do kontingenční tabulky sestaveny vyskytující se četnosti jednotlivých statistických znaků, ze kterých je patrný jejich vzájemný vztah. Chí-kvadrát test lze v kontingenční tabulce použít za předpokladu, že počet vyskytujících se teoretických četností menších než 5 nepřesáhne 20 % ze zkoumaného statistického souboru a zároveň žádná z teoretických četností nesmí být menší než 1.⁵²

Dále platí, že pokud je získaná hodnota testového kritéria menší než hodnota 0,05, pak zamítáme nulovou hypotézu o nezávislosti statistických znaků na hladině významnosti 0,05, která je značena α , pak $\alpha = 0,05$. Pokud je při testování potvrzen vzájemný vztah statistických znaků, tedy korelace, je síla této závislosti vyjádřena následujícími hodnotami:

- 0,01 – 0,09 neexistuje závislost
- 0,10 – 0,29 nízká až střední závislost
- 0,30 – 0,49 střední až podstatná závislost
- 0,50 – 0,69 podstatná až silná závislost
- 0,70 – 0,89 silná závislost
- 0,90 – 0,99 téměř perfektní závislost

⁵² KÁBRT, Milan., *Aplikovaná statistika* [online], [cit. 2019-02-28].
Dostupné z <http://milankabrt.cz/testNezavislosti/>

Statistické hypotézy jsou tedy testovány výše uvedeným způsobem a dle výstupů z testů je pak určen výsledek.⁵³

Zkoumaná hypotéza

Neexistuje závislost mezi statutem OZP a podporou zaměstnávání/rekvalifikace OZP nástroji APZ

Stupeň invalidity či statut osoba zdravotně znevýhodněná vyjadřuje míru zdravotního zatížení, resp. míru poklesu pracovní schopnosti. Osoby se zdravotním postižením jsou na trhu práce rizikovou skupinou a měla by jim být tedy věnována zvýšená péče při zprostředkování zaměstnání. Tedy čím větší procentuální pokles pracovní schopnosti OZP má, tím je jeho uplatnění na trhu práce komplikovanější a je třeba přistoupit k řešení prostřednictvím nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti.

Následující tabulka zachycuje výsledky dotazníkového šetření (otázky č. 5 a 19) z pohledu uchazečů o zaměstnání z řad OZP. Pro lepší zkoumání byly u otázky č. 5 sloučeny varianty odpovědí „statut OZZ“ a „invalidita odejmuta“ a „I. stupeň invalidity“ s odpovědí „II. stupeň invalidity“. Dále u otázky č. 19 sloučeny odpovědi „ano“ a „ano, vícekrát“; zároveň byly z důvodu jednoznačnosti vyloučeny ze zkoumání odpovědi 10 respondentů, kteří uvedli v otázce č. 19 odpověď „nevím“, tudíž nebyly relevantní pro zkoumání.

Tabulka 2: Statut OZP/ použití APZ

Statut OZP/použití APZ	Ano + ano, vícekrát	Ne
I. stupeň, II. stupeň invalidity	24	57
OZZ, invalidita odejmuta	17	8

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Analýza dat z tabulky č. 2 byla zpracována v programu IBM SPSS Statistics a výsledky chí-kvadrát testu jsou patrné v následující tabulce č. 3. Vypočítaná hodnota P, tedy minimální hladina významnosti, od které zamítáme nulovou hypotézu, je menší, než zvolená hladina významnosti $\alpha = 0,05$. Na 5% hladině významnosti tedy zamítáme nulovou hypotézu H_0 o nezávislosti statistických znaků a přijímáme alternativní hypotézu

⁵³ Geoinovace: *Pokročilé statistické metody geografického výzkumu [online]*, [cit. 2019-03-06]. Dostupné z http://geoinovace.data.quonia.cz/materialy/ZX510_Pokrocile_statisticke_metody_geografickeho_vyzkumu_MU/Korelacni_analyza.pdf

H₁, dle které můžeme říci, že z uvedených odpovědí má stupeň invalidity či statut OZZ (tedy míra poklesu pracovní schopnosti) vliv na poskytnutí příspěvků aktivní politiky zaměstnanosti na zaměstnávání/rekvalifikaci OZP.

Tabulka 3: Hypotéza - Chí-kvadrát test

Chi-Square Tests					
	Value	Df	Asymptotic Singificance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	11,858 ^a	1	,001		
Continuity Correction ^b	10,296	1	,001		
Likelihood Ratio	11,676	1	,001		
Fisher's Exact Test				,001	,001
Linear-by-Linear Association	11,747	1	,001		
N of Valid Cases	106				
a. 0 cells (.0 %) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9,67.					
b. Computed only for 2x2 table					

Zdroj: IBM SPSS Statistics, vlastní zpracování

Síla závislosti zkoumaných statistických znaků je uvedena níže v tabulce č. 4. Můžeme ji popsat jako střední až podstatnou, protože je vyjádřena hodnotou 0,334.

Tabulka 4: Hypotéza - Síla závislosti

Symmetric Measures			
		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	,334	,001
	Cramer's V	,334	,001
N of Valid Cases		106	

Zdroj: IBM SPSS Statistics, vlastní zpracování

4.8 Průzkum u zaměstnavatelů

Průzkum u zaměstnavatelů probíhal pouze formou písemné, osobní či telefonické komunikace, neboť zaměstnavatelé nejsou obecně příliš nakloněni vyplňování různých dotazníků a o to více, pokud je nepovažují za nezbytně nutné. V období prosince 2018 a ledna 2019 byly osloveny firmy a společnosti s různým počtem zaměstnanců, a to jak na chráněném, tak i otevřeném trhu práce. Zaměstnavatelé byli upozorněni, že jejich vyjádření k danému tématu je dobrovolné a zhodnocení odpovědí bude použito pouze pro účely mé bakalářské práce. Dotaz zaměstnavatelům byl koncipován následovně: „**Jaké jsou Vaše zkušenosti se zaměstnáváním osob se zdravotním postižením?**“. V rámci šetření bylo tedy **osloveno 42** zaměstnavatelů a **vyjádřilo se jich pouze 27**, což představuje **64 %** oslovených firem. Důvody, pro které se ostatní zaměstnavatelé nevyjádřili, byly různé – např. neměli vůbec zkušenost se zaměstnáváním OZP, neměli zájem o jejich zaměstnávání či neodpověděli z časových důvodů apod..

Na otázku, která byla položena zaměstnavatelům, odpovídali mnozí velice rozmanitě a nelze tedy jednoznačně a souhrnně vyjádřit procentuální výsledky jejich odpovědí. I přesto bylo v jejich odpovědích nalezeno několik společných rysů – viz níže.

Názory na OZP z pohledu zaměstnavatelů

- požadují pracovní poměr na zkrácený pracovní úvazek ze zdravotních důvodů
- mají zájem o tzv. „práci z domova“ (kompletaci výrobků apod.)
- vítají pružnou pracovní dobu kvůli případným zdravotním potížím či návštěvám lékaře
- většinou nejsou ochotni dojíždět do zaměstnání
- neschopni pracovat ve směnných provozech
- v mnoha případech nemají dostatečné vzdělání
- potřeba individuálního přístupu a úprava pracovních podmínek
- převažuje skupina ve věku nad 50 let a tito lidé už nemají zájem se dále vzdělávat (např. absolvovat rekvalifikační kurzy) a reagovat tak na potřeby zaměstnavatele
- častá nemocnost a s tím spojená nutnost hledat dočasné náhradní zaměstnance

Potřeby zaměstnavatelů

- Se zaměstnáváním OZP je mnohdy spojena potřeba upravit pracovní podmínky (pracovní dobu či fyzicky uzpůsobit pracoviště apod.) – toto samozřejmě vyžaduje určité finanční výdaje ze strany zaměstnavatele, a proto se firmy velmi zajímají o příspěvky od úřadu práce spojené se zaměstnáváním OZP
- I přesto, že by mnozí rádi zaměstnali OZP, jejich pracoviště k tomu bohužel nejsou přizpůsobena – jedná se především o výrobní provozy, kde je jasně dán výrobní proces a umístěny stroje či výrobní linky a toto nelze měnit
- Obecně mnoho OZP hledá zaměstnání nenáročného, lehčího charakteru – pozice typu strážný, vrátný, recepční, administrativní pracovník, prodavač, ale firmy nejsou schopny uspokojit poptávku OZP po těchto pozicích, neboť mají nedostatek pracovníků právě v již zmíněných výrobních provozech (většinou se jedná o manuální práci se zatížením pohybového aparátu).
- Velký problém, který je mnohdy neřešitelný, vidí zaměstnavatelé v zajištění bezbariérovosti na pracovišti, pokud by chtěli zaměstnat osobu těžce zdravotně postiženou (např. člověka odkázaného na invalidní vozík) – s tím je spojena nejen úprava daného pracoviště, ale také samotný vstup do budovy a především také důstojné zajištění základních hygienických potřeb v rámci pracovního procesu, což je pro mnoho firem nereálné většinou z finančních důvodů spojených s nemožností provádět stavební úpravy v budově.
- Ve větší míře jsou mezi uchazeči o zaměstnání lidé ve věkové kategorii nad 50 let a patří tedy do generace, která byla zvyklá pracovat – jsou však limitováni zdravotním stavem.
- Firmy se potýkají často s tím, že mají zřízeno pracovní místo pro OZP, čerpají tedy příspěvek na zaměstnávání OZP od úřadu práce, přizpůsobí pracovní podmínky konkrétnímu OZP, zaučí ho, ale nastane situace, že tohoto jejich zaměstnance posoudí správa sociálního zabezpečení, že již není invalidní a 12 měsíců poté již není považován za OZP, firma ho tedy na pracovním místě pro OZP nemůže dále zaměstnávat za účasti finančních prostředků z APZ. Na některé pracovní pozice je

pak velmi problematické najít nového vhodného zaměstnance z řad OZP a firmy nejsou schopny splnit podmínku zaměstnavatele chráněného trhu práce (tedy zaměstnávat více než 50 % OZP ze svých zaměstnanců).

Zaměstnavatel, který nabízí volná pracovní místa prostřednictvím úřadu práce a je ochoten zaměstnat OZP, může vyplnit tzv. „Popis pracovní pozice pro Jobmatch“, což je dotazník, ve kterém přesně specifikuje pracovní podmínky k nabízené pracovní pozici. Cílem dotazníku je dle zjištěných údajů lépe cílit tuto nabídku zaměstnání na konkrétního uchazeče o zaměstnání se zdravotním postižením a spojit tak potřeby zaměstnavatelů s individuálními potřebami nezaměstnaných. Tyto Jobmatchové dotazníky mají bohužel nízkou návratnost a pak tedy i využitelnost.

5 Výsledky a doporučení

5.1 Výsledky

V praktické části práce je charakterizován region Litoměřice s ohledem na historický a demografický vývoj a uvedeny také údaje o vývoji podílu nezaměstnaných osob, počtu volných pracovních míst a využití nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti se zaměřením na osoby se zdravotním postižením v období let 2007 – 2017.

Z výzkumu vývoje nezaměstnanosti v regionu Litoměřice v letech 2007 – 2017 vyplývá, že vývoj podílu nezaměstnaných osob je v tomto regionu téměř srovnatelný s dostupnými údaji o vývoji podílu těchto osob v rámci celé České republiky. V průměru je podíl nezaměstnaných osob v regionu Litoměřice ve sledovaném období o 1,2 % vyšší než činí průměr za Českou republiku v témže období. V rámci Ústeckého kraje má Litoměřický region (tedy bývalý okres Litoměřice) nejnižší nezaměstnanost.

Počty uchazečů o zaměstnání se statutem OZP mají v Litoměřickém regionu za celé sledované období spíše klesající tendenci. I přes celkově příznivou situaci snížené nezaměstnanosti, kdy čítaly počty uchazečů o zaměstnání v roce 2017 v Litoměřickém regionu 3 397 osob, tvořily osoby se zdravotním postižením 20% podíl. V porovnání s počtem uchazečů o zaměstnání v roce 2013, což představovalo 7 926 osob, se podílely osoby se statutem OZP 12 %. Tato klesající tendence počtu uchazečů o zaměstnání OZP může být způsobena začleněním těchto osob zpět na trh práce, uznáním III. stupně invalidity, odejmutím či neuznáním invalidity případně statutu OZZ, péčí o osobu apod..

Důležitou součástí praktické práce byl výzkum zaměřený na nezaměstnanost osob se zdravotním postižením, jejich postavení na trhu práce a využití nástrojů APZ, jak je vnímají nezaměstnaní. Výzkum byl proveden formou dotazníkového šetření a pak také průzkumem u zaměstnavatelů.

Dotazníky byly předány uchazečům o zaměstnání v cílové skupině osob se zdravotním postižením. Celkem bylo distribuováno 150 kusů dotazníků a návratnost byla 79 %, využitelnost 77 % z jejich celkového počtu. Distribuce probíhala v tištěné podobě. Z tohoto důvodu zřejmě nebyla návratnost tak vysoká. Naopak při vyplňování elektronických dotazníků by validita odpovědí nemusela být vysoká, neboť by dotazník mohli vyplnit lidé, kteří nejsou cílovou skupinou výzkumu.

Ti, kteří odpověděli negativně, tedy nebyli podpořeni nástrojem APZ v posledních 5 letech, tvoří 56 %. Podíl 25 % dotázaných uvedl podporu v rámci APZ alespoň jedenkrát a 10 % respondentů vícekrát v posledních 5 letech. Odpověď „nevím“ uvedlo 9 % osob.

Při analýze dotazníkového šetření byla stanovena hypotéza a následně testována. Bylo tedy prokázáno, že podpora zaměstnávání či rekvalifikace osob se zdravotním postižením prostřednictvím nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti je ovlivněna statutem OZP, tedy mírou procentuálního poklesu pracovní schopnosti. Lidé se statutem osoba zdravotně znevýhodněná či ti, kterým byla odejmuta invalidita, mají nižší procentuální pokles pracovní schopnosti než osoby v I., II., či III. stupni invalidity. Čím vyšší stupeň invalidity mají, tím větší je procentuální míra poklesu pracovní schopnosti a lidé se hůře zařazují zpět na trh práce. Patří jednoznačně do rizikové skupiny nezaměstnaných. Při ztrátě zaměstnání, v kombinaci s jejich nepříznivým zdravotním stavem, hrozí dlouhodobá nezaměstnanost. U těchto osob je pak tedy předpoklad použití podpory formou nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti za účelem řešení jejich situace vyšší, než u lidí s nižším procentuálním zatížením poklesu pracovní schopnosti a případně tedy kratší dobou nezaměstnanosti.

Nedílnou součástí praktické části práce bylo také šetření provedené u zaměstnavatelů na otevřeném i chráněném trhu práce s různým počtem zaměstnanců. Tento průzkum probíhal formou písemné, osobní či telefonické komunikace z důvodu minimálního zatížení zaměstnavatelů vyplňováním dotazníků. Firmy vyjadřovaly své zkušenosti se zaměstnáváním osob se zdravotním postižením. Osloveno bylo 42 zaměstnavatelů a pouze 27 se jich vyjádřilo, což činí 64 % oslovených firem. Odpovědi byly velmi různorodé, proto byl proveden pouze souhrnný přehled nejčastějších společných aspektů ve vyjádřeních zaměstnavatelů – např. úprava pracovních podmínek, nedostatek zaměstnanců pro konkrétní profese z řad OZP, příspěvky na zaměstnávání osob se zdravotním postižením, neochota OZP dojíždět do zaměstnání či absolvovat rekvalifikační kurz k rozšíření svých znalostí a dovedností apod..

5.2 Doporučení

V Litoměřickém regionu je mnoho pracovních příležitostí v již zmíněných tzv. průmyslových zónách či velkých supermarketech apod.. Tyto pracovní pozice však většinou nejsou vhodné pro osoby se zdravotním postižením. Svým charakterem, tedy náročností pracovní doby či fyzickým zatížením, nejsou v mnoha případech tato místa schopna splnit podmínku vhodnosti pro OZP. Při porovnání celkového počtu pracovních míst s místy pro OZP je podíl míst pro OZP velice nízký.

Jako doporučení by bylo jednoznačně vhodné zaměřit se ještě více na informovanost ze strany úřadů práce jak směrem k zaměstnavatelům, tak i k uchazečům o zaměstnání. Jak vyplynulo z průzkumu u zaměstnavatelů, mnoho z nich se v této problematice neorientuje. Z dotazníkového šetření je u respondentů taktéž patrná velmi nízká úroveň informovanosti např. o nutnosti být veden v evidenci uchazečů o zaměstnání na úřadu práce, pracovní rehabilitaci (souvislém poradenském procesu) či o zaměstnavatelích chráněného trhu práce. Zde by bylo potřebné zaměřit se na volby vhodných poradenských procesů ze strany úřadů práce, které jsou specificky zaměřeny na OZP. Výstupem z těchto poradenských procesů pak může být eliminace dlouhodobě nezaměstnaných vyřešením jejich individuální situace ať už nástupem do zaměstnání s případným použitím vhodného nástroje APZ, zvýšením stupně invalidity z důvodu zhoršení zdravotního stavu, péčí o osobu blízkou, zhodnocením dob zdravotního a důchodové pojištění apod.. Důležitou podmínkou je, aby poradce úřadu práce disponoval potřebnou úrovní znalostí v dané problematice, orientoval se v související legislativě a pečlivě sledoval její případné změny, dokázal prakticky vyhodnotit situaci klienta a nastavit mu reálné, splnitelné cíle k vyřešení současného stavu.

Intenzivní práce s klientem při individuálním přístupu a správně nastavených poradenských aktivitách nabízí větší pravděpodobnost pozitivního vyřešení situace daného uchazeče o zaměstnání a tím i případné snížení nezaměstnanosti.

6 Závěr

Bakalářská práce je zaměřena na vývoj nezaměstnanosti v regionu Litoměřice se zaměřením na osoby se zdravotním postižením v letech 2007 – 2017. Cílem je porovnat podíl těchto osob na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání v regionu Litoměřice, počty pracovních míst pro osoby se zdravotním postižením a prostřednictvím dotazníkového šetření u uchazečů o zaměstnání a průzkumu u zaměstnavatelů zhodnotit postavení osob se zdravotním postižením na trhu práce, využitelnost nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti.

Naplnění cílů bakalářské práce předcházelo teoretické zpracování veškeré problematiky související s nezaměstnaností. Byly tedy vysvětleny jednotlivé druhy nezaměstnanosti; způsoby měření nezaměstnanosti a s tím spojená změna metodiky ve výpočtu nezaměstnanosti v roce 2013; dále také popsán rozdíl mezi obecnou mírou nezaměstnanosti a podílem nezaměstnaných osob. Nedílnou součástí byl popis možných sociálních a ekonomických dopadů nezaměstnanosti a jejich vliv na jednotlivé rizikové skupiny nezaměstnaných (např. OZP, mladí lidé do 30 let, lidé s nízkou kvalifikací apod.). Charakterizována byla také aktivní politika zaměstnanosti a možné nástroje jejího využití (např. rekvalifikace, podpora zaměstnávání OZP, společensky účelná pracovní místa a další). Důležité bylo také vysvětlit pojem pasivní politika zaměstnanosti, jejíž cílem je celkové snížení sociálních i ekonomických dopadů nezaměstnanosti prostřednictvím výplaty dávek podpor v nezaměstnanosti.

V praktické části práce byl nejprve charakterizován velmi členitý Litoměřický region. Uvedeny zde byly základní údaje o počtu obcí, rozloze, klimatických podmínkách, hospodářství či životním prostředí a dále také strukturovány demografické údaje. Pro lepší orientaci a pochopení současnosti je v praktické části také proveden historický exkurz.

Podstatná část byla věnována zkoumání nezaměstnanosti v regionu Litoměřice v letech 2007 – 2017 s ohledem na osoby se zdravotním postižením.

Ze zkoumaných dat bylo zjištěno, že během sledovaného období byl v Litoměřickém regionu podíl nezaměstnaných osob průměrně o 1,2 % vyšší než činí průměr za Českou republiku v témže období. Tento region má také v rámci Ústeckého kraje nejnižší nezaměstnanost, což je způsobeno přítomností velkých investorů v regionu jako jsou například společnosti TRCZ s.r.o., Lovochemie, Mondi a.s., Adient a další. Počty uchazečů o zaměstnání se statutem OZP v Litoměřickém regionu během sledovaného období spíše

postupně klesaly. S ohledem na snižující se nezaměstnanost v tomto regionu v roce 2017, kdy byly počty uchazečů o zaměstnání 3 397 osob, tvořily osoby se zdravotním postižením 20% podíl. Ve srovnání s rokem 2013, což představovalo 7 926 uchazečů o zaměstnání, se podílely osoby se statutem OZP pouze 12 %. Tato klesající tendence počtu uchazečů o zaměstnání OZP může mít různé příčiny jako je návrat do pracovního procesu, odejmutí statutu OZP orgánem sociálního zabezpečení, péčí o osobu apod..

Zachycen je také vývoj počtu volných pracovních míst v regionu Litoměřice. S ohledem na vývoj nezaměstnanosti a počtu pracovních míst ve sledovaném období připadalo v regionu na jedno pracovní místo nejvíce uchazečů o zaměstnání v roce 2013 s počtem 23,2 osob a naopak nejnižší počet 2,3 uchazečů v roce 2017. Počet volných pracovních míst pro OZP byl nejvyšší v roce 2012 – 94 míst a naopak nejnižší v letech 2007 a 2008 s pouhými 6 místy. Praktická část také obsahuje predikci možného budoucího vývoje nezaměstnanosti v regionu Litoměřice.

Následná část vlastní práce je věnována výsledkům dotazníkového šetření, které je zaměřeno na nezaměstnanost osob se zdravotním postižením, jejich postavení na trhu práce, informovanost o problematice a pohled na využitelnost nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti v posledních 5 letech. Položené otázky se týkaly pohlaví, věku, vzdělání, statutu OZP, ochoty absolvovat rekvalifikační kurzy, ale také využití nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, informovanosti o pracovní rehabilitaci či chráněném trhu práce apod.. Znalost pojmu pracovní rehabilitace uvedlo pouze 16 % dotázaných a jen 22 % osob zná zaměstnavatele chráněného trhu práce. Šetření se tedy celkem zúčastnilo 116 respondentů, z nichž bylo 69 žen a 47 mužů. S ohledem na věkové kategorie bylo nejvíce oslovených, tedy 40 %, ve věku 56 – 65 let a srovnatelný 39% podíl představovali lidé ve věku 46 – 55 let. Účast respondentů ve věku 26 – 35 let a 36 – 45 let byla v každé kategorii 9 a 10 %. Nejméně zúčastněných bylo ve věku 15 – 25, a to pouze 2 %. Je to způsobeno převážně tím, že mladší lidé ve věku do 25 let mají větší část pracovní kariéry teprve před sebou, tudíž zatím nejsou zdravotně poznamenáni případnými zdravotními následky z letitého výkonu zaměstnání. U této kategorie OZP se tedy spíše jedná o zdravotní komplikace následkem úrazů, velmi často požíváním návykových látek či různých typů onemocnění apod..

Členění dle statutu OZP bylo zastoupení respondentů následující: 49 % osob invalidních v I. stupni invalidity; 23 % ve II. stupni; 21 % se statutem OZZ a 7 % osob uvedlo

odejmutí invalidity v posledních 12 měsících. Se III. stupněm invalidity se nezúčastnil žádný respondent. Tito lidé nebývají často uchazeči o zaměstnání, neboť míra poklesu jejich pracovní schopnosti je minimálně 70 %.

Praktická část této práce také obsahuje šetření u zaměstnavatelů na otevřeném i chráněném trhu práce a osloveno bylo 42 zaměstnavatelů. Vyjádřilo se jich pouze 27, což představuje 64 %. Otázka se týkala zkušeností se zaměstnáváním OZP. Z důvodu rozmanitosti odpovědí byl zpracován přehled společných znaků v odpovědích – např. pracovní podmínky pro OZP, řešení příspěvků na jejich zaměstnávání, požadavky na úpravu pracovní doby, nedostatek zaměstnanců, častá nemocnost apod..

Je nezbytné, aby úřady práce vytrvale cílily informovanost a osvětu směrem k osobám se zdravotním postižením a taktéž k zaměstnavatelům.

Osoby se zdravotním postižením jsou skutečně specifickou skupinou nezaměstnaných a je tedy třeba takto přistupovat i k řešení jejich nezaměstnanosti.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Seznam literárních zdrojů

BRČÁK Josef, Bohuslav SEKERKA. *Makroekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-245

BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-16-4

BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002, ISBN 80-247-9006-8.

BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS a Zdeněk BOLELOUCKÝ. *Nezaměstnanost*. 2. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4282-3.

JÍROVÁ, Hana. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1999. ISBN 80-7079-635-9

JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3258-9.

MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-901424-9-4.

NORDHAUS, William D. a Paul A. SAMUELSON. *Ekonomie*. 18. vydání. Praha: NS Svoboda, 2007. ISBN 978-80-205-0590-3.

NOVOSAD, Libor. *Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-509-7

PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie základní kurz*. 2. vydání. Slaný: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-58-4.

SOUKUP, Jindřich a kol. *Makroekonomie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2010. ISBN 978-80-7261-219-2.

7.2 Seznam internetových zdrojů

Česká správa sociálního zabezpečení. *Lékařská posudková služba* [online]. [cit. 2019-03-06].

Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/lekarska-posudkova-sluzba/cinnost/>

Česká správa sociálního zabezpečení. Důchodová statistika [online]. [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/5BE52B60-4A1D-4B10-958A-55C7DB975E0B/0/2010duchodcivokresechakrajichcr.pdf>

Česká správa sociálního zabezpečení. Důchodová statistika [online]. [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/77895384-6CB5-43CF-8125-075548663672/0/2011duchodcivokresechakrajichcr.pdf>

Česká správa sociálního zabezpečení. Důchodová statistika [online]. [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/913EEF0F-7E21-44B9-81C1-EBB9EA2F2BFA/0/2012duchodcivokresechakrajichcr.pdf>

Česká správa sociálního zabezpečení. Důchodová statistika [online]. [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/8907A2A0-0A9A-46AA-B950-EF70DE4D3E76/0/2013duchodcivokresechakrajichcr.pdf>

Česká správa sociálního zabezpečení. Důchodová statistika [online]. [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/ADAF2683-F759-46A0-9BD8-662D8940D740/0/2014duchodcivokresechakrajichcr.pdf>

Česká správa sociálního zabezpečení. Důchodová statistika [online]. [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/8F25444A-1771-4A98-A5A6-DC9DBFFC6764/0/2015duchodci_v_okresech_a_krajich_cr.pdf

Česká správa sociálního zabezpečení. Důchodová statistika [online]. [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/02FB0CB4-B96B-492E-AD56-C3D02F139261/0/2016duchodcivokresechakrajichcr.pdf>

Česká správa sociálního zabezpečení. Důchodová statistika [online]. [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/F14C8144-2170-4E55-82B4-1E3A302EAB95/0/2017duchodcivokresechakrajichcr.pdf>

Český statistický úřad, Krajská správa ČSÚ pro Ústecký kraj: Okres Litoměřice [online]. [cit. 2019-01-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xu/charakteristika_okresu_litomerice

Český statistický úřad: Demografická ročenka okresů [online]. [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ustecky-kraj-47e3h10vx3>

Český statistický úřad: Veřejná databáze [online]. [cit. 2019-03-07]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&pvo=ZAM06&str=v95&c=v147~8__RP2017

Český statistický úřad: Statistická ročenka Ústeckého kraje [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-zakladni-charakteristika-okresy-vz072f5893>

Český statistický úřad, Krajská správa ČSÚ pro Ústecký kraj: *Administrativní rozdělení okresu Litoměřice* [online]. [cit. 2019-02-02].

Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11248/17833311/Litoměřice.png/>

Český statistický úřad: *Veřejná databáze* [online]. [cit. 2019-02-27].

Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM09D&z=T&f=TABULKA&katalog=31737&c=v209~2__RP2007MP12DP31

Český statistický úřad: *Veřejná databáze* [online]. [cit. 2019-02-27].

Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=31737&pvo=ZAM09D&c=v209~2__RP2008MP12DP31

Český statistický úřad: *Veřejná databáze* [online]. [cit. 2019-02-27].

Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=31737&pvo=ZAM09D&c=v209~2__RP2009MP12DP31

Český statistický úřad: *Veřejná databáze* [online]. [cit. 2019-02-27].

Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=31737&pvo=ZAM09D&c=v209~2__RP2010MP12DP31

Český statistický úřad: *Veřejná databáze* [online]. [cit. 2019-02-27].

Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=31737&pvo=ZAM09D&c=v209~2__RP2011MP12DP31

Český statistický úřad: *Veřejná databáze* [online]. [cit. 2019-02-27].

Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=31737&pvo=ZAM09D&c=v209~2__RP2012MP12DP31

Český statistický úřad: *Veřejná databáze* [online]. [cit. 2019-02-27].

Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=31737&pvo=ZAM09D&c=v209~2__RP2013MP12DP31

Český statistický úřad: *Veřejná databáze* [online]. [cit. 2019-02-27].

Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=31737&pvo=ZAM09D&c=v209~2__RP2014MP12DP31

Český statistický úřad: *Veřejná databáze* [online]. [cit. 2019-02-27].
Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=31737&pvo=ZAM09D&c=v209~2__RP2015MP12DP31

Český statistický úřad: *Veřejná databáze* [online]. [cit. 2019-02-27].
Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=31737&pvo=ZAM09D&c=v209~2__RP2016MP12DP31

Český statistický úřad: *Veřejná databáze* [online]. [cit. 2019-02-27].
Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=31737&pvo=ZAM09D&c=v209~2__RP2017MP12DP31

Geoinovace: *Pokročilé statistické metody geografického výzkumu* [online].
[cit. 2019-03-06]. Dostupné z:
http://geoinovace.data.quonia.cz/materialy/ZX510_Pokrocile_statisticke_metody_geografickeho_vyzkumu_MU/Korelacni_analyza.pdf

KÁBRT, Milan: *Aplikovaná statistika* [online]. [cit. 2019-02-28].
Dostupné z: <http://milankabrt.cz/testNezavislosti/>

Město Litoměřice: *Historie města* [online]. [cit. 2019-01-28].
Dostupné z: <https://www.litomerice.cz/mesto/historie-mesta>

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Změna metodiky* [online]. [cit. 2019-01-25].
Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/zmena_metodiky

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Zaměstnávání osob se zdravotním postižením* [online]. [cit. 2019-03-07].
Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/zamestnaniosob/zmeny-v-systemu-podpory-zamestnavani-ozp-od-20180101.pdf>

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Pracovní rehabilitace* [online]. [cit. 2019-01-12].
Dostupné z:
https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/ulk/informace_z_useku_up/pracovni_rehabilitace

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Aktivní politika zaměstnanosti* [online].
[cit. 2019-01-12].
Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Statistická ročenka* [online]. [cit. 2019-02-09].
Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2006.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Statistická ročenka* [online]. [cit. 2019-02-09].
Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka2007_0.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Statistická ročenka* [online]. [cit. 2019-02-09].
Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2008.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Statistická ročenka* [online]. [cit. 2019-02-09].
Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2009_portal.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Statistická ročenka* [online]. [cit. 2019-02-09].
Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2010_portal.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Statistická ročenka* [online]. [cit. 2019-02-09].
Dostupné z:
http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2011.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Statistická ročenka* [online]. [cit. 2019-02-09].
Dostupné z:
http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2012.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Statistická ročenka* [online]. [cit. 2019-02-09].
Dostupné z:
http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2013.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Statistická ročenka* [online]. [cit. 2019-02-09].
Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/mpsv_rocenka_2014.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Statistická ročenka* [online]. [cit. 2019-02-09].
Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka2015.pdf>

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Statistická ročenka* [online]. [cit. 2019-02-09].
Dostupné z:
http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2016_1.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Statistická ročenka* [online]. [cit. 2019-02-09].
Dostupné z:
http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2016_2.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Statistická ročenka* [online]. [cit. 2019-02-09].
Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2017.pdf

8 Přílohy

Dotazníkové šetření

Nezaměstnanost v regionu Litoměřice s ohledem na osoby se zdravotním postižením (dále jen OZP)

Dobrý den, jmenuji se Petra Mrvová, jsem studentkou 3. ročníku Provozně ekonomické fakulty České zemědělské univerzity v Praze. Dovolte, abych Vás požádala o anonymní vyplnění tohoto dotazníku, který je důležitý při vypracování praktické části mé bakalářské práce. Dotazník je zaměřený na nezaměstnanost v regionu Litoměřice a postavení OZP na trhu práce. Všechny Vámi poskytnuté údaje jsou anonymní a sběr dat slouží pouze pro účely mé bakalářské práce. Prosím Vás o vyznačení jedné varianty, kterou považujete za nejpřesnější.

Mnohokrát Vám děkuji za vyplnění dotazníku.

- 1) Jaké je Vaše pohlaví?
 - a) Žena
 - b) Muž

- 2) Kolik je Vám let?
 - a) 15 – 25 let
 - b) 26 – 35 let
 - c) 36 – 45 let
 - d) 46 – 55 let
 - e) 56 – 65 let
 - f) 65 a více

- 3) Jaké je Vaše nejvyšší dokončené vzdělání?
 - a) Základní
 - b) Vyučení
 - c) Vyučení s maturitou

- d) Střední
 - e) Vyšší odborné
 - f) Vysokoškolské
- 4) Jak dlouho jste nezaměstnaná/ý?
- a) Méně než 2 měsíce
 - b) 3 – 5 měsíců
 - c) 6 – 8 měsíců
 - d) 9 – 11 měsíců
 - e) 12 měsíců a více
- 5) Jste uznán/a za osobu se zdravotním postižením orgánem sociálního zabezpečení?
- a) Ano, jsem invalidní ve III. stupni
 - b) Ano, jsem invalidní ve II. stupni
 - c) Ano, jsem invalidní v I. stupni
 - d) Ano, jsem osobou zdravotně znevýhodněnou
 - e) Byla mi odejmuta invalidita v posledních 12 měsících
- 6) Jste poživatелеm invalidního důchodu?
- a) Ano, pro III. stupeň invalidity
 - b) Ano, pro II. stupeň invalidity
 - c) Ano, pro I. stupeň invalidity
 - d) Ne, invalidní důchod mi byl odejmut
 - e) Ne, invalidní důchod mi nebyl přiznán
- 7) Myslíte si, že je nutné být evidovaná/ý na úřadu práce, pokud jste poživatелеm invalidního důchodu?
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím
- 8) Jste schopna/schopen nastoupit v současné době ihned do zaměstnání?
- a) Ano
 - b) Ne

- 9) Vnímáte Váš zdravotní stav jako nejtěžší překážku při hledání zaměstnání?
- a) Ano
 - b) Ne
- 10) Jsou dle Vašich osobních zkušeností zaměstnavatelé vstřícní při úpravě pracovních podmínek pro OZP (např. úprava pracovní doby apod. ...)?
- a) Ano, vždy
 - b) Ano, ale jen výjimečně
 - c) Ne
- 11) Jaké skutečnosti nejčastěji zajímají zaměstnavatele, když se ucházíte o práci?
- a) Vaše vzdělání, praxe, kvalifikační předpoklady
 - b) Váš zdravotní stav
 - c) Zda jste veden/a v evidenci uchazečů o zaměstnání na úřadu práce
- 12) Jaký informační zdroj upřednostňujete při hledání zaměstnání?
- a) Denní tisk (noviny)
 - b) Blízké okolí (přátelé, rodina)
 - c) Internet
 - d) Úřad práce
 - e) Jiný
- 13) Hledáte zaměstnání ve stejném oboru, který jste vystudoval/a?
- a) Rozhodně ano
 - b) Spíše ano
 - c) Spíše ne
 - d) Rozhodně ne
- 14) Je ve Vašich možnostech dojíždět do zaměstnání?
- a) Ano, do 10 km
 - b) Ano, do 20 km
 - c) Ano, do 60 km
 - d) Více než 60 km
 - e) Ne

- 15) Za jakou minimální hrubou mzdu jste ochotna/ochoten nastoupit do práce?
- a) Do 13 999,- Kč
 - b) 14 000,- Kč – 16 999,- Kč
 - c) 17 000,- Kč – 19 999,- Kč
 - d) 20 000,- Kč – 22 999,- Kč
 - e) 23 000,- Kč – 25 999,- Kč
 - f) 26 000,- Kč a více
- 16) Jste ochotna/ochoten absolvovat rekvalifikační kurz za účelem rozšíření Vašich možností při hledání zaměstnání?
- a) Rozhodně ano
 - b) Spíše ano
 - c) Spíše ne
 - d) Rozhodně ne
- 17) Slyšel/a jste někdy pojem „pracovní rehabilitace“?
- a) Ano
 - b) Ne
- 18) Znáte nějakého zaměstnavatele na chráněném trhu práce?
- a) Ano
 - b) Ne
- 19) Byl/a jste během posledních 5 let finančně podpořen/a úřadem práce při nástupu do zaměstnání, zahájení samostatně výdělečné činnosti nebo při nástupu na rekvalifikaci?
- a) Ano
 - b) Ano, vícekrát
 - c) Ne
 - d) Nevím